

SAMORZĄD

TYGODNIK POŚWIĘCONY SPRAWOM SAMORZĄDU TERYTORJALNEGO

Biuro Urządzeń Rolnych Kółek Rolniczych

w Warszawie, ul. Langiewicza 3 (Kolonja Staszica) Tel. 131-89.

ODDZIAŁY:

Kielce
ul. Sienkiewicza № 20

Wilno
ul. Trocka № 11

Włocławek
ul. Kaliska № 12

Przedstawicielstwa prowincjonalne:
Wojewódzkie i Okręgowe Związki Kółek Rolniczych.

Instytucja o charakterze społecznym, współpracująca w sprawach techniczno-agrarnych z urzędami państwowymi, samorządowymi i organizacjami rolniczymi, — ukwalifikowana przez Ministerstwo Reform Rolnych i Rolnictwa.

Wykonywa wszelkie prace z zakresu:

1) **meljoracyj rolnych**, jako to: Drenowanie gruntów ornych, nawadnianie i osuszanie łąk, torfowisk, regulacje rzek, urządzenie stawów rybnych, sporządzanie planów dla koncesyj prawno-wodnych i przemysłowych (młyny), ekspertyzy meljoracyjne, organizowanie spółek wodnych;

2) **miernictwa**: w związku ze **scalaniem** i zamianą gruntów, znoszeniem służebności, podziałem wspólnot, parcelacją, pomiary majątków ziemskich i miast, plany regulacyjne, ustalanie granic, sporządzanie i poświadczanie zgodności planów, odrysów i t. p.

3) **parcelacji prywatnej majątków ziemskich**: sprzedaż parcel samodzielnych i dodatkowych, ośrodków, wyjednywanie kredytów i t. p.

4) **szacowanie i urządzenie lasów, zalesiania nieużytków i t. p.**, dostawa **sączków**, cegły i innych materiałów budowlanych; sporządzanie projektów budowy dróg bitych i zwykłych, wyjednywanie kredytów na meljoracje, na kupno ziemi, zagospodarowanie nowopowstałych parcel, wywoływanie hipotek, porady prawne i techniczne.

Dostawa Sączków z własnych zakładów ceramicznych.

Warszawa, 16 września 1928 r.

Dawniej
A. Ponikowski i E. Ostrowski
 Obecnie
STOŁECZNE TOWARZYSTWO BUDOWLANE I MELJORACYJNE Sp. Akc.
 Warszawa, Krakowskie-Przedmieście 7. Tel. 115-02 i 67-06.
 DRENOWANIE. STAWY RYBNE. OSUSZANIE. SIŁY WODNE. DROGI.
KREDYT MELJORACYJNY.

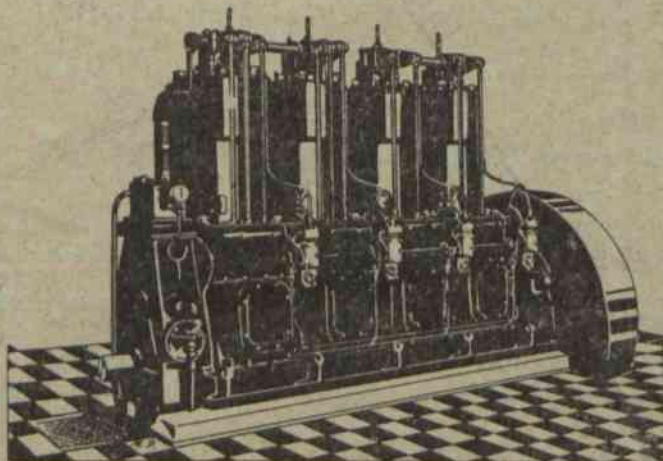

ZAKŁADY MECHANICZNE „URSUS” S. A.

WARSZAWA, SKIERNIEWICKA 27-29

Tel. 170-08, 171-06, 11-84, 312-28, 312-71.

SILNIKI SPALINOWE Diesel'a, pół Diesel'a dwusuwne: do młynów, elektrowni, fabryk, pomp i t. p.

ARMATURA do pary, gazu i wody; specjalna dla cukrowni.

ODLEWY ŻELIWNE zwykłe, oraz specjalne wysokowartościowe.

ODLEWY Z METALI półszlachetnych: bronz, fosfor-bronz, mosiądz, glin (aluminium), metale łożyskowe różnych gatunków.

SAMOCODY autobusy i samochody ciężarowe, osobowe.

Cenniki i kosztorysy na żądanie bezpłatnie.

Splaty długoterminowe.

Oddział w Poznaniu, ul. 27 Grudnia 16, tel. 39-21.

PRZEDSTAWICIELSTWA:

„Lech”—Ignacy Sawicki Lublin, Bernardyńska 9, tel. 80, na woj. Lubelskie.
 Inż. M. Kołmakow i L. Łakociński, Łuck, Sienkiewicza 14, na woj. Wołyńskie.
 Inż. Kaz. Domański, Wilno, Witkomerska 3, tel. 7-48 na Wileńszczyznę.
 Inż. Włodzimierz Kariakin, Białystok, Kilińskiego 16, tel. 3-80, na woj. Białostockie.
 Inż. Jerzy Paździor, Katowice, Stawowa 20, II na woj. Śląskie.
 Inż. Józef Smolarz, Łódź, Kilińskiego 124, na woj. Łódzkie.
 Inż. Kaz. i Bol. Neyman, Lwów, Nabelaka 20, tel. 47-09 na Małopolskę.

W. E. Zieliński, Radom, Lubelska 63, na powiaty: Radomski, Opoczyński, Koński, Iłżecki i Kozienicki, woj. Kieleckiego.

Firma egz. od 1909 roku.

Fabryka Tektury Smółcowej i Asfaltu **Stefan Sorokiewicz i S^{KA}**

W WARSZAWIE

Zarząd ul. Ludna 9a m. 7 tel. 69-87 Fabryka ul. Polkowska 7

poleca po cenach konkurencyjnych

Tekturę Smółcową (Papę dachową). Tekturę Bitumiczną (Do izolacji fundamentów). Smołę gazową, preparowaną. Lepnik (Klebmasa). Karbolineum i t. p.

oraz

Wszelkie roboty dachowe i izolacyjne.

CIEPŁE MIESZKANIE USUNIĘCIE WILGOCI

50% oszczędności opału

osiąga się po obsadzeniu w piecu patent. **MULTIPLIKATORA OGRZEWANIA**

Patent. DRZWICZKI HERMETYCZNE REGENERACYJNE podgrzewające powietrze, podwyższają temperaturę spalin o 500, nie wysuwają się z obsady w kaflach.

Patent. NASADY DYSZOWE „AERO” stałe, ciche, silnie wzbudzają ciąg niż obrotowe na niższych kominach od sąsiednich budowli.

Patent. PIECE ŻELAZNE płaszczowe do powolnego palenia.

Patent. PIECE DO SPALANIA SMIECI.

Patent. APARATY DEZYNFEKCYJNE stałe przenośne i przewoźne.

Dr. Inż. W. P. Kłobukowski i S-ka z o. o.

• Maszyny i urządzenia ogrzewnicze, sanitarne i do przetworów owocowych

Tel. 15-04.

Warszawa

Wapólna 71.

H. CEGIELSKI SPÓŁKA AKCYJNA W POZNANIU

Przedstawiciel w Warszawie

Inż. S. Grzymałowski, Bracka 16, tel. 136-30 i 278-00.

Specjalny dział budowy parowych WALCÓW SZOSOWYCH

WŁASNEJ UDOSKONALONEJ KONSTRUKCJI

Oskardniki (zrywacze starych szos)

Beczkowozy, = Wozy mieszkalne

Dogodne warunki kredytowe.

Oferty na żądanie.

Duża ilość walców w ruchu.

STUDNIE ARTEZYJSKIE

WARUNEK ZDROWIA LUDNOŚCI I JEJ INWENTARZA

Na dogodnych warunkach kredytowych
(dwuletnie nieoprocentowane spłaty)

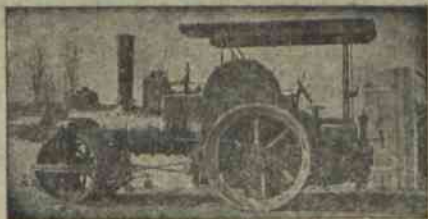
Dla gmin i miast wykonywa

ZRZESZENIE SAMORZĄDÓW POWIATOWYCH

Warszawa ulica Dobra № 28.

Oferty i kosztorysy na każde żądanie
bezpłatnie.

**FRANCISZEK
KOWALEWSKI**
Poznań, Słowackiego 8
Budowa Dróg i Szos
oraz wypożyczanie
Walców Parowych
10000—20000 kg. wagi
Rok zał. 1904.

Płytki terakotowe, płytki glazurowane, kafle, klepkę dębową do podłóg, dachówkę glinianą, silicium — karbid do wzmocnienia podłóg cementowych poleca z własnego składu w Warszawie

Biuro Techniczne ALBERT KARP, inżynier.
Warszawa, Wilcza Nr. 54. Tel. 172-47 i 92-71.

ŁAPCIE FALE BEZ ZAWODU

Budujcie odbiorniki tak aby **jaknajmniej kosztowały** najlepiej działały, dawały najsilniejszy odbiór i **dokładną selektywność** podług dobrych wskazówek zawartych w licznych podręcznikach, tezkach, schematach i czasopismach radjowych. Oto kilka

NAJNOWSZYCH

Kpt. St. Noworolski ZASADY RADJOFONJI

Biblioteka Radjowa tom IV—356 str. 302 rys. i 5 tablic
zł. 20—

Jest to najobszerniejszy dotychczas wykład podający całokształt radjofonji odbiorczej, a także radjofonję nadawczą. Opracowanie łatwe i jasne chociaż ściśle naukowe.

H. J. Round EKRADYNA I LAMPY EKRANOWE

Biblioteka Radjowa i arkusz montażowy naturalnej wielkości
zł. 6—

Opis zastosowania bardzo modnej obecnie lampy ekranowanej, użytkowanie jej w aparatach różnych systemów i aparaty specjalne wypróbowane wszechstronnie przez P. T. R. w Polsce.

R. Boguszewski 17 RADJODBIORNIKÓW

Schematy i opisy ujęte krótko i praktycznie. Część I aparaty 1-o i 2-u lampowe; Część II — odbiornik wielolampowe neutro i super-dyny. Każda część po
zł. 1.60

Szybko dostarcza

KSIEGARNIA M. ARCTA

WARSZAWA, NOWY-ŚWIAT 35—P. K. O. 196.

SZKÓŁKI „LEMSZCZYŻNA-SZCZEKARKÓW”

POLECAJĄ:

WYBOROWE DRZEWKA I KRZEWY OWOCOWE,
RÓŻE W NAJPIĘKNIEJSZYCH ODMIANACH,
DRZEWKA I KRZEWY NA ŻYWOPLOTY, DZICZKI
DRZEW OWOCOWYCH I RÓŻ, ORAZ BYLINY

PO CENACH PRZYSTĘPNYCH.

NA WSZELKIE ZAPYTANIA W SPRAWACH
SPRZEDAŻY, DOSTAWY I INNYCH ODPOWIA-
DAMY NATYCHMIAST, UDZIELAMY RÓWNIEŻ
FACHOWYCH WSKAZÓWEK.

CENNIKI WYSYŁAMY NA ŻĄDANIE.

WYŁĄCZNE BIURO SPRZEDAŻY:
WARSZAWA, BODUENA № 2.
TELEFON 219-89.

BUDUJMY POLSKĄ WIEŚ OGNIOTRWALE. UDOSKONALONE MASZYNY DO WYROBU

Dachówki cementowej,
Pustaków betonowych,
Cembrowin studziennych,
Słupów, Rur, Płyt
chodnikowych
z piasku i cementu

Betoniarki,
Wozy mieszkalne,
Beczkowozy do
polewania szosy

POLECA

FABRYKA MASZYN

RZEWUSKI i S-ka Sp. Akc.
WARSZAWA, ULICA ORDYNACKA № 7.

czas. 13458/10/38

SAMORZĄD

TYGODNIK POŚWIĘCONY SPRAWOM SAMORZĄDU TERYTORJALNEGO.

PRENUMERATA KWARTALNA

10 ZŁOTYCH POLSKICH.

NUMER POJEDYNCZY 1 ZŁOTY.

KONTO CZEKOWE POCZT. KASY OSZCZ. N. 1920

REDAKCJA I ADMINISTRACJA

WARSZAWA, PLAC NAPOLEONA 7

TELEFONY: 131-92 I 225-50.

Redakcja rękopisów niezwraca.

Ceny ogłoszeń: Całe wolne miejsce na pierwszej stronie okładki 300 zł.; 1/2 — 150 zł. Cała strona poza tekstem 200 zł., 1/3 — 100 zł., 1/4 — 50 zł. W tekście o 50% drożej. Ogłoszenia związków samorz., dostarczone bezpośrednio do administracji, o 25% taniej. Ogłoszenia, nadesłane bez podania wymiaru, drukuje się na 1/4 strony.

Kierownik Redakcji Aleksander Bogusławski.

Komitet Redakcyjny: Józef Bek, Stefan Boguszewski, Dr. Władysław Dalbor, Wacław Gajewski, Władysław Korsak, Joachim Wołoszynowski.

ROK X.

WARSZAWA, 16-go WRZEŚNIA 1928 R

Nr. 38

TREŚĆ NUMERU 38: Szarwark, jako środek do naprawy dróg gruntowych — M. Porowski. Z dziejów skarbowości powiatowej — K. Wojtczak. Dookoła spraw samorządowych. Samorząd u obcych. Z Biura Zjazdów Sam. Ziemi. Z życia samorządu. Komunikaty. Gmina wiejska i miejska: a) Wycieczka do Lipiec Reymonta — S. Bojarska. b) Z gmin. Wiadomości gospodarcze. Poradnik. Ogłoszenia.

Każdy Wydział Powiatowy winien pamiętać o przekazywaniu kwot przeznaczonych na cele Powszechnej Wystawy Krajowej na konto w Polskim Banku Komunalnym w Warszawie: „Biuro Zjazdów — Powszechna Wystawa Krajowa“ Nr. 580.

Szarwark, jako środek do naprawy dróg gruntowych

Zagadnienie najważniejszego użytkownika „szarwarku” jest u nas ciągle otwarte. Dlatego chętnie umieszczamy i umieścimy wszelkie na ten temat rozprawy pracowników samorządu bezpośrednio z tą sprawą obeznanych. (przyp. Red.).

Według miarodajnych obliczeń p. Dyrektora Departamentu Drogowego Ministerstwa Robót Publicznych inż. M. Nestorowicza, mamy w Polsce około 240.000 klm. dróg, których 80% stanowią drogi gruntowe. Doprowadzenie gęstości naszych dróg bitych do stanu istniejącego w województwach zachodnich, nie mówiąc już o posunięciu się wyżej, wymagałoby konieczności wybudowania w Polsce około 75.000 klm. nowych dróg bitych kosztem nie mniejszym niż 3,5 miljarda złotych (patrz referat inż. H. Dudka, wygłoszony na pierwszym polskim kongresie drogowym, opublikowany w Nr. 1 Gazety Administracji i Policji Państwowej z roku 1928).

Przyjmując pod uwagę, że w obecnych naszych stosunkach finansowych i kredytowych będzie b. trudno w krótkim czasie rozwiązać problem drogowy nawet w granicach zakreślonych wyżej i że po wybudowaniu wspomnianych 75.000 klm. dróg będziemy mieli jeszcze

przeszło 100.000 klm. dróg gruntowych, należy się poważnie zastanowić nad tem, jak ustosunkować się do tych dróg gruntowych, które w najbliższych latach nie mogą być jeszcze budowane, mianowicie czy tolerować dotychczasowy stan tych dróg, czy też zająć się niemi w sensie doprowadzenia ich do względnego porządku.

Pytanie to jest na czasie, bowiem wiele powiatów mniej lub więcej intensywnie buduje drogi bite, pozostawiając narazie na uboczu kwestję gminnych dróg gruntowych.

Postawione pytanie nabiera szczególnej wyrazistości na tle obliczeń, podanych przez p. dyrektora Nestorowicza w artykule p. t. „Rolnictwo a drogi”, zamieszczonym w Nr. 1 czasopisma „Inżynieria Rolna” z roku 1926. — P. dyrektor Nestorowicz twierdzi w tym artykule, że „jeżeli by drogi gruntowe były ulepszone w sposób prosty, ale racjonalny przez nadanie odpowiedniego profilu poprzecznego i podłużnego, ułatwiającego odpływ wód atmosferycznych, dalej jeżeli by w miejscach, gdzie zachodzi potrzeba, drogi te były zdrenowane, a nawierzchnia ulepszona przez zwirowanie, utworzenie nawierzchni piaskowo - gliniastej i t. p., wtedy spóścynnik oporu zmniejszyłby się o połowę, a w wielu wypad-

W 1749/78/93

kach więcej". — Wiadomo, że współczynnik oporu ma wybitny wpływ na wysokość dopuszczalnego ładunku. Otóż, obliczywszy na podstawie danych o ilości produktów wytwórczości rolnej i biorąc ponadto pod uwagę przewóz przez rolników do miast, stacyj kolejowych, miejsc przeróbki pewnej ilości przetworów przemysłu rolnego i leśnego, p. dyrektor Nestorowicz dochodzi do wniosku, iż po ulepszeniu dróg gruntowych w sposób, wskazany w cytacie, możnaby zaoszczędzić rocznie w rolnictwie 75.000.000 dniówek końskich wraz z potrzebną obsługą ludzką. Oszczędność tę p. dyrektor Nestorowicz, licząc dniówki końskie b. nisko, określa jako 375.000.000 zł. rocznie.

W końcu swego artykułu p. dyrektor Nestorowicz zauważa: „meljoracja dróg zredukowałaby znacznie ilość sprzężaju w rolnictwie, przez co rolnictwo mniejby się zjadało, a zaoszczędzoną siłę pociągową na przewozie po drogach możnaby użyć na różne produkcyjne cele, w pierwszym rzędzie meljoracje rolne i wodne, któreby wybitnie podniosły produkcję rolną i w dużym stopniu rozwiązały sprawę reformy rolnej”.

Z tych obliczeń i rozważań p. dyrektora Nestorowicza widzimy, że zadanie ulepszenia stanu dróg gruntowych jest zadaniem nie do pogardzenia. Wydaje się, że wniosek z tego jest oczywisty: nie zmniejszając dotychczasowego tempa budowy dróg, a nawet stanowczo je w miarę sił zwiększając przy zachowaniu jednej koniecznej zasady budowy planowej w sensie tworzenia prawidłowej sieci dróg bitych, — naprawiać jaknajprędzej drogi gruntowe, aby ochronić rolnictwo od wyrzucania w błoto olbrzymiej wartości gospodarczej, wyrażającej się sumą 375 milionów złotych rocznie.

Skąd wziąć na to środki, w jaki sposób tego dokonać?

Na to pytanie znajdujemy odpowiedź w naszych warunkach, mojem zdaniem, jedyną w następujących uchwałach pierwszego polskiego kongresu drogowego, odbytego w roku bieżącym: „Za jedną z najskuteczniejszych podstaw wykonania programu inwestycyjnego Kongres uważa świadczenia naturalne ludności ustawowo w formie przymusu w całym Państwie wprowadzone, a to z uwagi na notoryczny nadmiar rąk roboczych i sprzężaju w Państwie przy równoczesnej słabej zdolności płatniczej podatników” i „winna być przeprowadzona akcja w kierunku uświadamiania mieszkańców wsi o konieczności nieustannej konserwacji dróg gruntowych, a dozorców drogowych, sołtysów i członków gminnych komisji drogowych — o racjonalnem wyzyskaniu szarwarku, przede wszystkim przez wprowadzenie systemu akordowego”.

A więc jest środek na naprawę dróg gruntowych; sposobem tym są świadczenia ludności w naturze, inaczey szarwark.

Jak wiadomo, na podstawie art. 30 ustawy z dnia 10 grudnia 1920 r. o budowie i utrzymaniu dróg publicznych w Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. Ust. Nr. 6 — 1921 r., poz. 32) dla budowy i utrzymania dróg gminnych mogą rady gminne wzgl. miejskie, oprócz opłat w gotówce uchwalać obowiązkowe dla mieszkańców gmin świadczenia drogowe w robociznie pieszej i środkach przewozowych”. Nasuwa się teraz pytanie, czy gminy korzystają należycie z szarwarku. Zdaje mi się, że nie

popelnia błędu, twierdząc, że naogół szarwark albo wcale nie jest wykorzystywany albo jest stosowany w stopniu niedostatecznym. Sądzę, że na to składa się kilka przyczyn. Przede wszystkim niedostateczne zainteresowanie się drogami gminnymi ze strony wydziałów powiatowych, potem brak wiary w skuteczność robót szarwarkowych, wadliwa organizacja tych robót, pociąganie ludności do szarwarku w nieodpowiedniej porze, wreszcie nieorientowanie się co do tego, jakie są sankcje za niewykonywanie powinności szarwarkowej.

Czem do niedawna był szarwark i czem on jest tu i owdzie jeszcze obecnie daje nam dobitną odpowiedź znany w Polsce działacz na polu administracji drogowej starosta częstochowski p. Kühn w swej książce p. t. „Gospodarka na drogach gminnych” (rok 1928, nakład wydziału powiatowego w Częstochowie). Zdaniem p. starosty Kühna, szarwark był do niedawna „zaprzeczeniem wszelkiej celowości i praktyczności w robotach drogowych, urągówiskiem, śmiesznością, niedoładem”. Na pytanie, czem może stać się szarwark, odpowiada p. starosta Kühn w następujących słowach: „Tymczasem obecnie szarwark potraktowany celowo, poważnie, wprowadzający akordową pracę i tylko taką uwzględniający, staje się niesłychanie ważnym czynnikiem w zakresie nietylko naprawy i utrzymania dróg gminnych, ale i ich budowy”.

Ciekawymi uwagami o szarwarku dzieli się z czytelnikami wybitny samorządowiec p. Józef Bek w artykule „Przymus czy dobra wola” zamieszczonym w Nr. 7 czasopisma „Samorząd” z roku 1928. Czytamy tam: „Nasuwa się tutaj wspomnienie z b. Galicji z czasów uchwalonego przez Sejm tamtejszy zniesienia ostatnich dwóch dni szarwarku, obowiązujących rocznie każdego posiadacza gospodarstwa, z zamianą na 8⁰/₀-owy dodatek powiatowy do gruntowego podatku państwowego. Odrobienie szarwarku było istotnie liche, korzyści małe tam wszędzie, gdzie wydział powiatowy nie potrafił przyjść gminie z pomocą techniczną, organizacyjną i pieniężną, jednak dwa dni szarwarku równały się przeciętnie 30.000 dni roboczych, czyli pieniężnie w owe czasy znaczyło to 60.000 przeciwko 8 — 10 tysiącom koron, otrzymanych z 8⁰/₀ dodatku w powiatach, pozbawionych miast większych. Dobroczynna siła robocizny w naturze występowała jednak w całej okazałości w rzach uszkodzeń dróg i mostów przez wylew potoków i rzeczek. Nieraz kilkanaście wsi odciętych było od świata. Za czasów szarwarku ludność, *wiedząc, że na niczyją pomoc liczyć nie może* (podkreślenie autora), odrabiała nietylko 2 dni, ale 3 i 5, jeśli tego było potrzeba, aby tylko przywrócić komunikację do stanu używalności. Z chwilą zamiany na podatek, na całej przestrzeni powiatu nie ruszyła się ani jedna łopata; „płacimy podatek drogowy, niech nas ratuje wydział powiatowy, który pieniądze pobiera i niemi zarządza”.

Z przytoczonych uwag p. Beka można wysnuć mojem zdaniem dwie niezbite prawdy. *Ażeby uporządkować drogi gminne konieczne jest pozostawienie tych dróg w administracji gmin i wpojenie w gminiaków tego poczucia, że muszą sobie oni sami radzić, nie oglądając się na niczyją pomoc oraz, że mogą sobie naprawdę poradzić.*

Czy opłaci się jednak reperować drogi gruntowe,

to znaczy, czy otrzyma się z tego trwałą korzyść? Czy nie szkoda zużywać do naprawy dróg tej dużej wartości gospodarczej, jaką jest szarwark, skoro drogi te ulegną wskutek braku twardej nawierzchni stałemu psuciu się i wymagają ciągłej naprawy. Na to pytanie powinni właściwie odpowiadać fachowcy, gdyż jest to w dużym stopniu zagadnienie natury technicznej. Naprawianie dróg gruntowych ma może więcej przeciwników wśród działaczy samorządowych, niż zwolenników.

Opierając się na poglądzie na dane zagadnienie pierwszorzędny znawcy sprawy, jakim jest niewątpliwie p. dyrektor Nestorowicz (patrz uwagi na wstępie artykułu) oraz na własnych doświadczeniach z naprawy dróg gruntowych, poczynionych w czasie delegacji mojej do Skierniewic celem pełnienia tam obowiązków starosty, twierdzą, że wierzą w skuteczność gruntownej naprawy dróg gminnych i w skuteczność szarwarku. Na czym opieram to twierdzenie, o ile chodzi o moje własne doświadczenia, wykażę niżej.

Gdy się podejdzie teraz do zagadnienia szarwarku z tego punktu widzenia, jaką jest jego istotna treść i jaką on przedstawia wartość gospodarczą, nasuwają się

następujące uwagi: Istota szarwarku polega zasadniczo na tem, aby gminie dać możność rozporządzać w odpowiednim czasie na drogach dostateczną liczbą sił roboczych, które nie zawsze można posiadać nawet w formie płatnej robocizny. *W naszych warunkach szarwark posiada jeszcze to istotne gospodarcze znaczenie, że, oszczędzając kieszenie ludności, zużywa produkcyjnie stwierdzony przez kongres drogowy nadmiar sił roboczych i sprzężaju.* Na tę stronę istoty szarwarku należy zwrócić szczególną uwagę przy korzystaniu z niego i, o ile tylko możliwości, unikać przyjmowania zamiast robocizny spłat w gotówce. Wykupywanie się od szarwarku z reguły mogłoby mieć miejsce tylko w tych gospodarstwach, które z powodu charakteru gospodarstwa nie mogą mieć tego nadmiaru sił roboczych i sprzężaju (przedsiębiorstwa, większe majątki).

Dla zobrazowania wartości gospodarczej szarwarku przytoczymy tu kilka liczb z powiatu skierniewickiego, który w tym roku rozpoczął zorganizowaną pracę na drogach za pomocą szarwarku.

(d. n.).

M. Porowski.

Z dziejów skarbowości powiatowej

(Dokończenie).

Dnia 23.III.1923 r. Sejmik uchwala pobrać I ratę na poczet specjalnej składki gruntowej po 2.000 mk. od morgi i upoważnia Wydział Powiatowy do przeprowadzenia zmian w klasyfikacji gruntów, dokonanej przez gminne komisje lokalne. Wydział powiatowy wywiązał się ze swego zadania tak, że już 7.VIII.1923 r. Sejmik mógł uchwalić stawki i sposób wymiaru składki gruntowej. Sposób wymiaru polegał na tem, że wszystkie grunty przeliczono na 5 klasę gruntów dworskich lub 4 — gruntów włościańskich, dzielono sumę, która miała podlegać repartycji, przez otrzymaną w ten sposób ilość jednostek podatkowych; iloraz określał składkę zasadniczą dla 5 klasy gruntów dworskich i 4 klasy gruntów włościańskich. Mnożąc tę składkę zasadniczą przez odpowiedni współczynnik, wyznaczono wielkość składek dla innych klas.

W dalszym ciągu obrad dn. 7.VIII.1923 r. postanowiono nie korzystać z dodatków do państwowych podatków: gruntowego i budynkowego (ustawa z dnia 15.VI.1923 r. w przedmiocie wyrównania podatków gruntowych tudzież niektórych podatków budynkowych), ponieważ: 1) podatki samorządowe obciążające własność ziemską, zostały już rozłożone i częściowo zrealizowane, 2) dotąd nie został uskuteczniiony podział przewidzianego w ustawie dodatku między poszczególne kategorie samorządu, 3) ustawa nie uchyla mocy obowiązującej zatwierdzonych statutów.

Statut od podatku od spirytusu i wyrobów wódczanych uchwalono na posiedzeniu Sejmiku dnia 12.VI.1922 r. Wniosek przekazania tego podatku miastom na budowę szkół powszechnych upadł. Według statutu po-

datkowi podlegają osoby, instytucje i przedsiębiorstwa, sprowadzające i produkujące w powiecie spirytus, wszelkiego rodzaju wyroby wódczane oraz wina. Wolne od opłat są wina owocowe bezalkoholowe, wina zwolnione od rządowej akcyzy w myśl § 11 niemieckiej ustawy z dnia 26.VII.1918 r. (Dz. U. Rzeszy Niemieckiej str. 831), spirytus denaturowany i przeznaczony na cele lecznicze, doświadczalne i przemysłowe. Stawki wynoszą 10% pobieranych przez rząd opłat akcyzowych (200 mk. od litra 100 stopniowego alkoholu) i 10% rządowej akcyzy od win, sprowadzanych z zagranicy. Stopa może być zmieniona, lecz każdorazowo musi być zatwierdzona przez władzę nadzorczą. W razie wywozu wyrobów za granicę powiatu następuje na żądanie zwrot podatku. Czasokres obowiązywania statutu wynosi od 1.I.1922 r. do 1.IX.1923 r. Na skutek reskryptu M. S. W. z dnia 30.IX.1922 r. L. S. Z. 2931 zmieniono statut w tym sensie, że podatki podlegają przedsiębiorstwa przemysłowe i handlowe — produkujące z chwilą oddania wyrobów do drobnej sprzedaży. Stawka wynosić ma 10% państwowych opłat akcyzowych i ma być pobierana w formie dodatku do tych opłat. Miastom niewydziałonym sejmik przekazuje w ratach kwartalnych (lub częściej) część wpływu z podatku proporcjonalnie do stosunku ludności miasta do ludności powiatu.

Nie od rzeczy będzie tutaj nadmienić o statucie o podatku od piwa (uchwalony 12.VI.1922 r.). Opłata na 1922 r. wynosiła 25% każdorazowej rządowej akcyzy od piwa. Dn. 7.VIII.1923 r. statut ten został zmieniony i uzupełniony. Według nowej redakcji przedmio-

tem opodatkowania ma być piwo spożyte w granicach działalności powiatowego związku komunalnego. Od piwa wywarzonego w granicach powiatu opłata wynosi 10% każdorazowej rządowej akcyzy (od puda siodu) i ma być pobrana w postaci dodatku do państwowych opłat konsumcyjnych. Natomiast od piwa wwożonego opłata pobierana jest w formie podatku samoistnego w wysokości, odpowiadającej obciążeniu litra piwa, wywarzonego z uwzględnieniem przeciętnej ilości piwa, otrzymanego z puda siodu.

Mysł opodatkowania młynów ujawnił Wydział Powiatowy na posiedzeniu sejmikowym z dnia 12.VI.1922 r., przedstawiając do zatwierdzenia na 1922 r. statut podatku komunalnego od młynów. Odesłano go wówczas z powrotem do Wydziału do ponownego opracowania. Dn. 3.X.1922 r. przyjęto statut w redakcji ustalonej przez M. S. W. z poprawkami, że: 1) podstawą wymiaru ma być podatek przemysłowy i 2) przy wymierzaniu należy stosować stopę progresywną zależnie od ilości złoża. Przedmiotem opodatkowania są wedle statutu młyny wodne, motorowe i parowe, wiatraki i jagielniki w zależności od ilości złoża i od położenia geograficznego oraz gospodarczego np. odległości od szosy.

Ostatni ogniwem w łańcuchu statutów, ustanowionych do roku 1923, jest statut o podatku od poręb leśnych. Początkowo (3.X.1922 r.) przyjęto redakcję M. S. W. i oznaczono opłatę po 30 tysięcy marek od morgi przestrzeni lasu, przeznaczonego na wyrąb. Lasy, obciążone służebnościami miały opłacać 75% tego podatku. Ale już 23.III.1923 r. zmieniono statut w tym sensie, że przedmiotem opodat. mają być poręby, dokonane w pow. w okresie eksploatacyjnym, tj. pomiędzy jesienią ubiegłego, a wiosną bieżącego r. budżetowego. Jednocześnie podwyższono stawkę do 500 tysięcy marek od morgi. Wreszcie 7.VIII.1923 r. zmieniono po raz trzeci statut. Wedle nowej redakcji, przedmiotem opodatkowania są poręby leśne, dokonane w powiecie w okresie eksploatacyjnym, a opłata ma wynosić 500 tysięcy marek od morgi przestrzeni lasu, przeznaczonego na wyrąb, przyczem przestrzeń większą niż $\frac{1}{2}$ morgi uważa się za całą morgę. Podatek mają płacić właściciele lub dzierżawcy (o ile właścicielem jest Państwo, związek komunalny lub instytucje społeczne o charakterze użyteczności publicznej).

Z dodatków do podatków państwowych tylko dodatki do podatku od przemysłu uległy zmianie na zasadzie art. 17 lit. A ustawy przemysłowej z 17.XII.1921 roku. Dz. Ustaw Nr. 2 z r. 1922, poz. 7. Mianowicie, podwyższono je do 200% od przedsiębiorstw z wyszynkiem alkoholu. — 100% od innych przedsiębiorstw handlowych i handlu jarmarcznego, 75% od przedsiębiorstw przemysłowych, żeglugowych i osobistych.

Z tego przeglądu widzimy, że większa część statutów podatkowych uchwalona była w roku 1922, a w roku 1923 korygowano i uzupełniano poprzednie prace. Prócz tego w roku 1923 uchwalono trzy nowe statuty podatkowe, o których słówko. Na podstawie art. 8 dekretu w przedmiocie skarbowości powiatowych związków komunalnych z 1919 r. Sejmik ustanawia statut o podatku komunalnym od węgla, przeznaczonego do użytku lub sprzedaży w powiecie. Podatek w wysokości

50% od ceny franco wagon kopalnia, mają opłacać osoby prywatne, odbierające węgiel wagonowo. Dnia 7.VIII.1923 r. Sejmik porobił w statucie zmiany w myśl wskazówek M. S. W. Najważniejsza z nich ta, że opodatkowaniu nie podlega koks, a tak zwany grysik, miał i węgiel, używany w gazowniach i hutach szklanych tylko do wysokości 2% ceny franco wagon kopalnia, gdy wszystkie inne gatunki węgla 5%.

Również 23.III.1923 r. uchwalił Sejmik statut podatku komunalnego od dzierżawionych terenów polowania. Mają go płacić myśliwi, dzierżawiący tereny łowieckie po 50 mk. od morgi tego terenu. Dnia 7.VIII.1923 r. dodano artykuł, w którym oznaczono minimalną składkę na 5000 mk. bez względu na wielkość posiadanego terenu, byleby nie przekraczał 100 morgów.

Pomimo, że Sejmik wypowiedział się przeciwko podatkom konsumcyjnym, ale od nich nie stroni, bo w marcu 1923 r. postanawia opodatkować ziemiopłody, oddawane do przeróbki lub przemiału, po 200 mk. od jednego centnara metrycznego wagi brutto nieprzerobionego materiału. Dobrze się stało, że M. S. W. restryktem z dnia 12.VI.1923 r. Nr. S. Z. 3692/23 odmówiło zatwierdzenia statutu tego podatku.

Na miejsce dodatku do podatku stemplowego od obrotu majątkami nieruchomymi, wprowadzono w 1923 r. opłaty komunalne od umów o przejście własności nieruchomości, położonych w obrębie powiatu Łęczyckiego w stosunku 4% sumy państwowej opłaty stemplowej, ale tylko wówczas, gdy te umowy nie podlegają podatkowi od spadków lub darowizn. Gminy miejskie otrzymują zwrot 2%, a gminy wiejskie 1% sumy odnośnych wpływów (par. 4 punkt a. rozporządzenia wykonawczego Ministrów: Skarbu, Spraw Wewnętrznych i Sprawiedliwości z dnia 20.I.1923 r. Dz. Ustaw Nr. 13 z 1923 r. poz. 15).

Koniec roku 1923 przynosi przewrót w dotychczasowej organizacji dochodów samorządowych. Ustawa o tymczasowym uregulowaniu finansów komunalnych z dn. 11.VIII.1923 r. (Dz. Ustaw Nr. 94, poz. 747) z mocą obowiązującą od 1.I.1923 r. każe oprzeć dochody związku na dodatkach do podatków państwowych, a nie, jak to było dotąd, na podatkach samoistnych. Tabele 1, 2, 3 i 4 dokładnie wykazują nam stan dochodów Łęczyckiego powiatów, związku komunalnego, począwszy od 1.IV.1919 r. do 1925 r. włącznie. Z nich dowiedzieć się też można o zaszytych zmianach w dziedzinie skarbowości samorządu powiatowego. Naprzykład gdy w okresie budżetowym 1919/20 podatki samoistne wynosiły 29,7% wszystkich dochodów i stale wzrastały, dosięgając w roku 1923 — 82,7% wpływów, a dodatki do podatków państwowych równały się w roku 1919/20 — 17,2%, zaś w roku 1923 — 8,7% wszystkich dochodów, to w roku 1924 stosunek ten zmienia się w ten sposób, że podatki samoistne wynoszą 10,9% wpływów komunalnych, w 1925 r. spadają do zera, a dodatki do podatków państwowych wzrastają do 51,5% w roku 1924 i — 42,5% całości dochodów w r. 1925. Gdy zwrócimy uwagę jeszcze na to, że opłaty z 3,5% w okresie 1919—1920 i 2,5% w roku 1923 wzrosły do 24,5% w roku 1924 i 38,1% w roku 1925, będziemy mieli ogólny pogląd na zmiany, spowodowane ustawą z 11.8.1923 r.

Tabela I.

Podział dochodów rzeczywistych powiatowego związku komunalnego w Łęczycy w liczbach względnych. (%%).

RODZAJ DOCHODÓW	OKRESY BUDŻETOWE						
	1.4.1919 30.6.1920	1.7.1920 31.3.1921	1.4.1921 31.12.1921	1922	1923	1924	1925
Stan Kasy ostatniego dnia poprzedniego okresu	17,8*	1,2	5,0	0,2	—	1,0	2,1
Dodatki do podatków państwowych i udział w tych podatkach	17,2	23,9	9,2	10,1	8,7	51,6	42,5
Podatki samoistne pow. zw. kom	29,7	35,2	44,8	52,5	82,7	10,9	—
Dodatki do cen przedmiotów monopolowych	6,2	6,8	9,6	0,1	—	—	—
Oplaty	3,5	1,1	5,1	26,7	2,5	24,8	38,1
Różne dochody na utrzymanie dróg**)	4,8	3,5	10,4	8,0	1,4	8,8***)	8,3****)
Zwroty	10,2	0,3	0,7	1,1	0,2	2,5	5,5
Dochody z własnego majątku	0,4	0,2	—	—	—	0,2	0,4
Kary	0,5	—	—	—	—	0,1	0,8
Dochody nadzwyczajne	7,4	24,0	3,8	0,3	4,4	—	1,3
Dochody zaległe	—	0,6	9,9	0,7	0,1	0,1	1,0
Sumy przejściowe****)	2,3	3,2	1,5	0,3	—	—	—

Tabela II.

Dodatki do podatków państwowych w liczbach względnych w stosunku do wszystkich rzeczywistych dochodów.

Rodzaj dodatków	Okresy budżetowe						
	1.4.1919 30.6.1920	1.7.1920 31.3.1921	1.4.1921 31.12.1921	1922	1923	1924	1925
Dodatki do państwowego podatku gruntowego	7,0	6,3	3,0	0,6	—	28,0	15,8
Dodatki do państwowego podatku podymnego	—	3,4	1,5	0,3	—	—	—
Dodatki do pod. stemplowego od obrotu majątkami nieruchomymi	6,0	1,4	3,4	2,8	—	—	—
Dodatki do podatku przemysłowego	3,9	12,6	1,3	6,4	8,7	10,7	9,5
Dodatki do podatków pośrednich	—	—	—	—	—	7,1	8,7
Inne dodatki	0,3	0,2	—	—	—	—	—
30%-owy udział w podatku dochodowym	—	—	—	—	—	5,8	8,5
Razem	17,2	23,9	9,2	10,1	8,7	51,6	42,5

Tabela III.

Podatki samoistne w liczbach względnych w stosunku do wszystkich rzeczywistych dochodów.

Rodzaj podatków samoistnych	Okresy budżetowe						
	1.4.1919 30.6.1920	1.7.1920 31.3.1921	1.4.1921 31.12.1921	1922	1923	1924	1925
Składka gruntowa na inwestycje komun.	16,1	35,2	43,7	42,3	35,0	—	—
Podatki pośrednie	—	—	—	9,6	47,6	10,9	—
Podatek od zwierząt domowych	11,3	—	—	—	—	—	—
Inne podatki samoistne	2,3	—	1,1	0,6	0,1	—	—
Razem	29,7	35,2	44,8	52,5	82,7	10,9	—

*) Remanent kasowy z poprzedniego okresu

**) Oprócz specjalnych opłat na utrzymanie i budowę dróg, które wliczono do opłat. Zapomogi na utrzymanie dróg samorządowych i zwroty kosztów utrzymania dróg państwowych.

***) W 1924 r. państwo dało 8,7% a w 1925 r. 8,1% wymienionych dochodów.

*****) Na fundusz wyrównawczy M. S. W. 50%-owy obowiązkowy dodatek do państwowego zasadniczego podatku gruntowego.

Tabela IV.

Opłaty w liczbach względnych w stosunku do wszystkich rzeczywistych dochodów

R o d z a j o p ł a t	O k r e s y b u d ż e t o w e						
	1.4.1919 30.6.1920	1.7.1920 31.3.1921	1.4.1921 31.12.1921	1922	1923	1924	1925
Za leczenie w szpitalach powiatowych	—	—	5,0	4,6	0,6	7,7	5,7
Od umów o przeniesienie prawa własności nieruchomości	—	—	—	—	0,8	1,7	1,8
Na utrzymanie i budowę dróg	2,7	—	—	21,8	1,0	14,8	30,1
Inne opłaty	0,8	1,1	0,1	0,3	0,1	0,6	0,5
Razem	3,5	1,1	5,1	26,7	2,5	24,8	38,1

K. Wojtczak.

Dookoła spraw samorządowych

FORMA OSTATECZNYCH DECYZYJ GŁÓWNYCH, WYDAWANYCH PRZEZ WŁADZE ADMINISTRACJI PAŃSTWOWEJ I SAMORZĄDOWEJ.

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych w okólniku Nr. 155 z dnia 21 sierpnia b. r. wyjaśniło, że ustęp 2 art. 76 rozporządzenia Prezydenta Rzplitej z dn. 22 marca 1928 r. o postępowaniu administracyjnym (Dz. U. R. P. Nr. 36, poz. 341) należy tłumaczyć w ten sposób, że każda główna decyzja wydana przez władze administracji państwowej i samorządowej (np. załatwienie odwołań podatkowych, odmowa udzielenia jakiegoś zezwolenia i t. p.), winna zawierać pouczenie o ewentualnym uprawnieniu strony do zaskarżenia decyzji w Najwyższym Trybunale Administracyjnym; w powyższym okólniku pouczenie to sformułowane zostało jak następuje: „decyzja niniejsza jest ostateczną w administracyjnym toku instancji, co nie wyklucza ewentualnego uprawnienia do wniesienia skargi do Najwyższego Trybunału Administracyjnego”.

SPOSÓB ŚCIAGANIA ZALEGŁYCH KOSZTÓW LECZENIA.

W związku z ogłoszeniem rozporządzenia Prezydenta Rzplitej z dnia 22 marca 1928 r. o zakładach leczniczych (Dz. U. R. P. Nr. 38, p. 382), które w art. 11 i 33 określa pojęcie kosztów leczenia, oraz ze względu na treść art. 24 rozporządzenia Prezydenta Rzplitej z dnia 22 marca 1928 r. o postępowaniu przymusowym w administracji (Dz. U. R. P. Nr. 36, poz. 342) wywołała pewną wątpliwość sprawa sposobu ściągania zaległych kosztów leczenia, a mianowicie, czy ściągając je należy w myśl zasad rozporz. Pr. Rzpl. o postępowaniu przymusowym, czy też w myśl dotychczas obowiązujących przepisów — jak daniny komunalne. Celem wyjaśnienia tych wątpliwości, Ministerstwo Spraw Wewnętrznych wydało dnia 9 sierpnia 1928 r.

okólnik Nr. 146, który wyjaśnia, że koszty leczenia w szpitalach publicznych są należnościami publiczno-prawnymi, oraz, że w publicznych szpitalach państwowych odnoszą się do ściągania zaległych kosztów leczenia przepisy, dotyczące opłat państwowych, a w innych szpitalach publicznych orzeczys, dotyczące danin komunalnych.

FORMY ORGANIZACYJNE PRACY SAMORZĄDU TERYTORJALNEGO NAD PODNIESIENIEM ROLNICTWA.

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministerstwem Rolnictwa i Reform Rolnych wydało dnia 14 sierpnia b. r. okólnik Nr. 150, w którym szczegółowo określa, w jakich formach organizacyjnych ma pracować samorząd terytorjalny nad podniesieniem rolnictwa. Okólnik ten brzmi jak następuje: Podniesienie kultury rolnej w Polsce, a w związku z tem powiększenie niewystarczającej dzisiaj naprz. w zakresie zbóż chlebowych nawet na potrzeby rynku wewnętrznego produkcji rolnej, stanowi jeden z zasadniczych postulatów programu gospodarczego Rządu.

W akcji popierania produkcji i podniesienia kultury rolnej, obok resortowych władz państwowych centralnych (Ministerstwo Rolnictwa i Ministerstwo Reform Rolnych) i ich organów administracyjnych i fachowych lokalnych, jaknajwyższy udział wzięć powinny również związki samorządu terytorjalnego.

W porozumieniu z Panami Ministrami Rolnictwa i Reform Rolnych ustaliliśmy następujące wytyczne organizacyjne w sprawie akcji samorządu terytorjalnego w kierunku popierania rolnictwa, które Pan Wojewoda zechce zalecić organom samorządu w swoim zakresie działania stopniowo wprowadzać w życie:

1) Samorząd powiatowy winien czuwać nad intensywnym i wszechstronnym rozwojem rolnictwa w powiecie, biorąc czynny udział w akcji popierania rolnictwa.

2) Jako teren najbardziej podatny, a najbardziej opłacający zastosowanie kierowniczej myśli rolniczej oraz wszelkie inwestycje materialne, należy uznać wieś o zdrowionym ustroju rolnym, a zatem wieś scalone lub powstałe z racjonalnej parcelacji po uprzednim uregulowaniu służebności.

3) Należy dążyć do tego, aby we wszystkich powiatach powstały sejmikowe komisje rolne, jako organa pomocnicze, współdziałające w akcji popierania rolnictwa z sejmikiem i wydziałem powiatowym.

Uwaga: „Pożądanem byłoby jaknajszybsze wyłonienie mniej licznej Podkomisji lub Sekcji organizacji gospodarstw, powstałych w wyniku przebudowy ustroju rolnego”.

4) Do zadań komisji rolnych należy przedewszystkiem:

a) opracowywanie planu działalności samorządu powiatowego w dziedzinie rolnictwa,

b) opracowywanie projektu wydatków samorządu powiatowego na cele rolnicze,

c) koordynowanie działalności samorządu powiatowego i dobrowolnych organizacji rolniczych,

d) kontrolowanie specjalnego personelu oraz zakładów i urzędzeń, utrzymywanych przez samorząd powiatowy w celu popierania rolnictwa,

e) kontrolowanie działalności tych dobrowolnych organizacji rolniczych, które korzystają z zapomóg samorządu powiatowego,

f) opinjowanie we wszelkich sprawach gospodarstwa wiejskiego, które wchodzi pod obrady sejmiku,

g) przedstawianie sejmikowi powiatowemu kandydatów na członków kolegów, powołańnych do czynności specjalnych, związanych z rolnictwem (np. do powiatowej komisji publicznych szkół rolniczych, powiatowej komisji kwalifikacyjnej dla uznania buhajów i t. p.),

h) badanie skutków działalności i celowości zużycia wydatków powiatowego związku komunalnego w zakresie gospodarstwa wiejskiego.

5) W skład komisji rolnej powinni wchodzić:

a) przedstawiciele samorządu powiatowego, wybrani przez sejmik i ewentualnie wydział powiatowy, z pośród osób, posiadających odpowiednie przygotowanie fachowe - rolnicze.

b) fachowi urzędnicy państwowi z resortów rolniczych, o ile są czynni w powiecie (lekarz weterynarii, komisarz ziemski).

c) przedstawiciele dobrowolnych organizacji rolniczych zaproszonych w tym celu przez sejmik, względnie wydział powiatowy.

Uwaga: Pożądane jest, aby przynajmniej część członków komisji rolnych posiadała wyższe — względnie średnie wykształcenie rolnicze; jako minimum przygotowania fachowego dla członków sejmikowych komisji rolnych należy uznać niższe wykształcenie rolnicze, bądź trzyletnią pracę w organizacjach rolniczych.

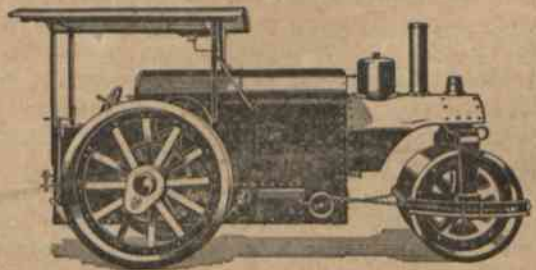
6) Szczegółowa instrukcja wydana przez Ministra Rolnictwa w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych i Ministrem Reform Rolnych ustali, jakie czynności z zakresu popierania rolnictwa powinny być z reguły przedsiębrane bezpośrednio przez organa samorządu powiatowego, jakie zaś przez inne czynniki,

subwencjonowane i kontrolowane przez samorząd powiatowy.

7) Fachowy personel instruktorski powinien być z reguły na etacie samorządu powiatowego ze wszystkimi konsekwencjami stosunku służbowego stąd wynikającymi, przedewszystkiem dla tych zadań w dziedzinie

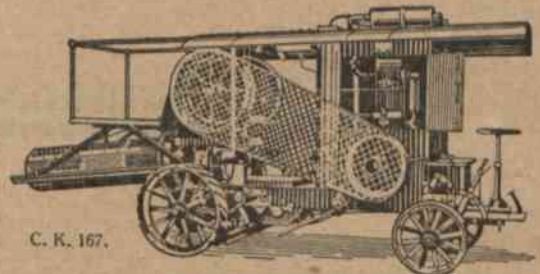
WALCE DROGOWE MOTOROWE DIESLOW-SKIE ORYG. KAELEBLE'GO

do popędu ropą, olejem gazowym, parafinowym etc., słynnej konstrukcji, 6, 8, 10, 12, 15 i 18-tonnowe.

TŁUCZKI DO KAMIEŃA MOTOROWE DIESLOW-SKIE, SAMOJEZDNE, ORYG. KAELEBLE'GO

do popędu ropą, olejem gazowym, parafinowym etc., słynnej konstrukcji, o wydajności tłuczni typy I 3—4 m³, typy II 4—5 m³, typy III 6—8 m³ na godzinę.

C. K. 167.

Zaofiarowania szczegółowe na każde żądanie. Dostawa franco oclone na miejsce zapotrzebowania w przeciągu 2—3 tygodni od dnia zamówienia.

JULJUSZ WEISS KOLEJE POLNE, LEŚNE I FABRYCZNE

Wyłączna Sprzedaż na Polskę Fabrykatów f-my
CARL KAELEBLE W BACKNANG.

L W Ó W

Biuro:
ul. Potockiego 26.

Składy:
ul. Na Bajkach 3-5

Telefony: 2-59, 10-91, 10-92, 34-27, 51-38.

Adres telegraficzny: Railweiss Lwów.

gospodarstwa wiejskiego, które samorząd wykonywa bezpośrednio i które należą do ustawowych jego obowiązków w zakresie rolnictwa.

Wspomniana w p. 6 szczegółowa instrukcja określi dokładnie, gdzie i w jakich warunkach zasada ta powinna być wprowadzona w życie, gdzie zaś i na jakich warunkach będzie właściwym subwencjonowanie przez samorząd organizacji społecznych.

Personel instruktorski Sejmików podlegać będzie kontroli fachowej wojewody, sprawującego tę kontrolę za pośrednictwem Wydziału Rolnictwa i Weterynarii. W sprawach dotyczących wsi i gospodarstw, powstałych w wyniku przebudowy ustroju rolnego, kontrola ta może być wykonywana w porozumieniu z wojewodą przez fachowych delegatów urzędów ziemskich. Przy wykonywaniu kontroli Wydział Rolnictwa i Weterynarii oraz urzędy ziemskie mogą się posługiwać w charakterze rzeczoznawców organizacjami rolniczymi.

8) Przez dobrowolne organizacje rolnicze należy rozumieć zarówno zrzeszenia rolniczo-oświatowe, jak i spółdzielnie, związki zawodowe producentów pewnej gałęzi rolnictwa i t. p.

9) W województwach, w których nie istnieją izby rolnicze — do czasu zorganizowania tych izb — tworzy się wojewódzkie organa rolnicze, oparte o samorząd powiatowy. Organami temi są z reguły: związki międzykomunalne powiatów, oraz wojewódzka komisja rolna.

10) Związki międzykomunalne, obejmujące o ile możliwości wszystkie powiaty województwa, powinny mieć na celu:

a) utrzymywanie tych zakładów, służących popieraniu rolnictwa, których prowadzenie przekracza siły i stopień zainteresowania pojedynczych powiatów, lub

które z natury rzeczy lepiej i taniej mogą być prowadzone centralnie,

b) utrzymywanie specjalnego personelu instruktorskiego i technicznego wyższego rzędu.

11) Wojewódzkie komisje rolne są komisjami rady wojewódzkiej, utworzonymi w sposób analogiczny, jak komisje powiatowe. W szczególności w składzie komisji wojewódzkiej znaleźć się powinni także fachowi urzędnicy z resortu Ministerstwa Rolnictwa i Ministerstwa Reform Rolnych. Przewodniczącym komisji rolnej rady wojewódzkiej jest wojewoda, zastępcą przewodniczącego z urzędu naczelnik wydziału rolnictwa i weterynarii.

Do zadań wojewódzkiej komisji należą:

a) opracowywanie planu działalności w kierunku podniesienia rolnictwa w całym województwie,

b) koordynowanie działalności na polu rolnictwa wszystkich czynników na obszarze województwa,

c) udzielanie opinii wojewodzie i wydziałowi wojewódzkiemu oraz Okręgowemu Urzędowi Ziemskiemu we wszystkich sprawach rolniczych, w których wojewoda, względnie Okręgowy Urząd Ziemski w porozumieniu z wojewodą, takiej opinii zażąda, a zwłaszcza w związku z wykonywaniem nadzoru nad samorządem powiatowym,

d) pomoc w wykonywaniu zadań Wydziałów Rolnych oraz Urzędów Ziemskich danego województwa,

e) opracowywanie wniosków projektów i opinii z zakresu popierania rolnictwa na zlecenie rady wojewódzkiej.

Do możliwie szybkiego i sprawnego zorganizowania komisji rolnych powiatowych i wojewódzkich na wyżej wymienionych zasadach przywiązuje wielką wagę.

Samorząd u obcych

FINANSOWANIE BUDOWY MIESZKAŃ W NIEMCZECH.

(F. B.). Ministerstwo Pracy Rzeszy Niemieckiej łącznie z Instytutem Badań Konjunktur przeprowadza badania celem ustalenia, ile i jakich sum użyto na budowę nowych mieszkań. Badania te są już na ukończeniu, a wyniki przedstawiają się następująco:

Na budowę mieszkań wydano	1924	1925	1926	1927
	w milionach marek niemieckich			
Ogółem	1.100	1.800	2.400	3.200
Na fundusze publiczne t. j. państwo, kraje i gminy przypada ca	520	990	1.480	1.500

Z powyższego zestawienia wynika, że prawie połowa sum, wydanych na budowę nowych mieszkań, pochodzi z funduszy publicznych.

Z jakich źródeł powstały te fundusze, ilustruje nam poniżej zamieszczona tablica:

	1924	1925	1926	1927
	w milionach marek niemieckich			
Podatek od lokali	365,4	601,2	742,9	około 850
Pożyczki i subwenc.	82,6	242,6	410	„ 425
z budżetów zw. kom.	103,4	120,6	135	„ 120

Nadto w budowie nowych mieszkań brały udział kapitały następujących instytucyj:

	1924	1925	1926	1927
	w milionach marek niemieckich			
Publiczno - prawne instytucje kredytowe	8,1	30	80	270
Banki hipoteczne	17	45	100	210
Kasy Oszczędności	—	300 — 400	—	600
Państwowy Zakład Ubezpiecz. Pracow. Umysł.	—	27,6	33,6	74,4
Krajowe Zakłady Ubezpiecz.	—	30,8	19,9	39,2
Poczta i koleje	50,9	55,6	—	—

W cyfrach instytucyj kredytowych państwowego zakładu ubezp. placown. umysł. i krajowych zakładów ubezpiecz. mieszczą się również pożyczki państwowe i komunalne, przeznaczone na budowę nowych mieszkań. Nie ulega wątpliwości, że bez udziału środków z funduszy publicznych nie zdołaliby tak olbrzymich sum włożyć w budowę nowych mieszkań.

BUDOWA MIESZKAŃ PRZEZ MIASTA W AUSTRII.

(F. B.). Państwo i przeważna część krajów nie zrobiły wiele w dziedzinie budowy nowych mieszkań, natomiast cały szereg gmin, znajdujących się nawet w bardzo trudnym położeniu finansowem, zdziałały wiele na tem polu. Austriacki związek miast, chcąc się przekonać o działalności komun w dziedzinie zwalczania głodu mieszkaniowego, wystosował ankietę do 109 miast, należących do związku, na którą otrzymano odpowiedź prawie 70%. Aczkolwiek otrzymane dane nie pozwalają na przedstawienie dokładnego stanu, nie mniej jednak świadczą one o ruchliwości komun w tej dziedzinie. Na podstawie otrzymanych danych stwierdzono, że budowa nowych mieszkań przez kapitał prywatny jest znikoma i że jeżeli zarząd kolei związkowych nie buduje domów dla swych pracowników, jak np. w Knittelfeldzie, gdzie wybudował 216 mieszkań, lub jeśli wielkie zakłady przemysłowe nie budują domków robotniczych, to nawet budowa nowych mieszkań przez spółdzielnie nie odgrywa większej roli. Gminy subwencjonują budowę nowych mieszkań zarówno przez spółdzielnie, jak i przez kapitał prywatny, udzielając długoterminowych pożyczek i placów budowlanych. Zatem w budowie i przyroście nowych mieszkań główną rolę odgrywają gminy.

Zasady, według których oblicza się komorne w mieszkaniach, zbudowanych przez gminy, nie są wszędzie jednakowe. Niektóre gminy obliczają komorne według postanowień ustawy o czynszach, inne zaś żądają oprocentowania części kapitału, włożonego w bu-

dowlę, a oprocentowanie to wynosi od 1 — 7%. Jeśli zaś budują przy pomocy kredytów, których oprocentowania nie pokrywa się z funduszy publicznych, to wtedy pobiera się dosyć wysokie komorne. Miesięczne komorne bez podatku budynkowego wynosi za mieszkanie o 40 m² mniej więcej od 4 — 50 szylingów.

Jeśli weźmiemy pod uwagę liczbę ludności i liczbę nowowytbudowanych mieszkań, to niektóre gminy wybudowały w okresie od 1923 — 1927 r. procentowo tyle nowych mieszkań, co i Wiedeń, niektóre zaś znacznie więcej. I tak np. Stokerau wybudowało procentowo tyle mieszkań, co i Wiedeń. St. Pölten o $\frac{1}{3}$ więcej. Knittelfeld dwa razy tyle co Wiedeń, Salzburg tyle co Wiedeń, Innsbruck nieco więcej niż Wiedeń. Poniżej zamieszczone dane *) świadczą o działalności gmin w dziedzinie budowy nowych mieszkań:

Liczba gmin	Liczba nowych mieszkań, zbudowanych przez gminy	Liczba nowych mieszkań, zbudowanych przy pomocy gmin	Wydatki gmin na budowę mieszkań w okresie 1923-1927 r. w szylingach
32	2.150	Austria Dolna 552	7.149.419.—
5	826	Austria Górna 211	1.130.647.—
14	923	Styrja 106	2.832.152.—
5	712	Salzburg 219	5.263.665.—
2	89	Karyntja 80	269.696.—
3	973	Tyrol 16	4.321.204.—
3	58	Vorarlberg 47	1.230.280.—
2	9	Burgenland —	80.000

*) Oesterreichische Gemeinde — Zeitung Nr. 15.

Z Biura Zjazdów Samorządu Ziemskiego

W SPRAWIE POWSZECHNEJ WYSTAWY KRAJOWEJ W POZNANIU.

Biuro Zjazdów rozesłało do wszystkich Wydziałów Powiatowych pismo i kwestjonariusz w sprawie materiałów potrzebnych dla opracowania obrazu działalności Samorządu Ziemskiego na Powszechną Wystawę Krajową w r. 1929 w Poznaniu. Dla ważności tej sprawy i ze względów praktycznych podajemy w całości wspomniane pismo okólne.

„Odwołując się do naszych pism poprzednich w tej sprawie, zawiadamiamy, że przystępujemy obecnie do prac przygotowawczych, mających na celu zobrazowanie na Wystawie działalności samorządu powiatowego i gminnego w ciągu ostatniego dziesięciolecia.

Jest rzeczą niezmiernie ważną, aby w pokazie sił, które pra-

cowały nad rozbudowaniem życia polskiego znalazły dokładny obraz i wysiłki związków komunalnych, które to wysiłki tak często są jeszcze niedoceniane. Prace samorządu nie są dostatecznie znane szerokiemu ogółowi, czasem są oceniane, jako zbyt kosztowne i przez to idea samorządu nie znajduje dotąd ani potrzebnej opieki, ani nie spotyka się z zasłużonym uznaniem. To też należy cołożyć wszelkich starań, aby związki komunalne skorzystały z radarzającej się sposobności i wykazały swój faktyczny dorobek i rozwój.

W tym celu pozwalamy sobie przedewszystkiem zwrócić się z prośbą o łaskawe szybkie opracowanie tematów, które przy niniejszem przesyłamy. Opracowania te będą służyły Biuru za podstawę do zobrazowania rozwoju samorządów, i od ich ścisłości, szczegółowości i szybkości nadesłania zależeć będzie w znacznej mierze, czy nasza wystawa osiągnie zamierzony i dodatni skutek. Naumyślnie nie rozsyłamy ankiety w dosłownem tego słowa znaczeniu, aby zostawić WPanom najzupełniejszą swobodę w opracowaniu i umożliwić jaknajszersze przedstawienie faktycznego stanu rzeczy.

Zwracamy usilną uwagę, że materiał nam przysyłany musi odpowiadać bardzo ściśle rzeczywistości. Wszystkie błędy i omyłki, jeśli zostaną przez nas powtórzone, mogą zostać wykryte i skompromitują wszystkie związki komunalne, a oprócz tego mogą wprowadzać w błąd tych wszystkich, którzy bliżej i szczerzej zechcą się samorządem zainteresować.

Sądzimy, że wspólny dobrze zrozumiany interes pozwoli W.Panom zająć się gorliwie pracą nad przedstawionymi przez nas tematami, tak, by najpóźniej do dnia 11 listopada 1928 r. wszystkie opracowania były już w naszych rękach.

Zaznaczamy, że przy każdym temacie zależy nam na przedstawieniu stanu posiadania i dorobku.

1. powiatowego związku komunalnego,
2. gmin wiejskich.

Wszelkich dodatkowych wyjaśnień i wskazówek w każdej chwili udzielić jesteśmy gotowi. Przekonani, że należyte wykonanie tego zadania należy do zakresu obowiązków narodowych i że tylko w proponowanym przez nas współdziałaniu Wydziałów Powiatowych i Biura Rady Zjazdów cel nakreślony da się praktycznie osiągnąć, oczekujemy, że ani jeden Wydział Powiatowy nie pozostanie w tej wielkiej akcji na uboczu.

Wiadomo nam jednak, że niektóre województwa uważają za właściwe wystąpić osobno. Nie będziemy tu polemizowali co do tego, która metoda jest lepszą. Nam idzie o to, że celem Wystawy prac samorządowych jest przedstawić zwiedzającym dorobek samorządu polskiego. Idzie o obudzenie wiary w obywatelach w wartość samorządu terytorjalnego. Trzeba więc możliwie jasno, w skupieniu całość przedstawić, aby się uwaga i tak rozproszona — jak na Powszechnej Wystawie — mogła łatwiej ześrodkować się i żeby w świadomości został obraz samorządu — jako siły społecznej.

Jeżeli zatem niektóre części kraju chcą koniecznie osobno wystąpić ze swoim dorobkiem, niech to czynią, nie mamy możliwości temu zapobiec, niemniej jednak powinny także nam nadesłać materiał cyfrowy i opisowy, abyśmy obok ich poszczególnych eksponatów mogli przedstawić obraz całości prac samorządu w mapach, tablicach, zestawieniach, grupach zdjęć fotograficznych, modelach i t. p.

Gdyby jednak wbrew temu, a dla jakichkolwiek względów, miało być inaczej, spodziewamy się, że wobec powagi sprawy, zostaniemy o tem zawiadomieni w najkrótszym czasie.

TEMATY DO OPRACOWANIA DLA CELÓW POWSZECHNEJ WYSTAWY KRAJOWEJ W POZNANIU.

I. Komunikacja.

1. Drogi.

a) Ogólna ilość kilometrów dróg publicznych w powiecie w administracji samorządu;

b) Ilość kilometrów dróg bitych (murowanych) w dn. 1.I. 1919 r. i w dn. 1.IV.1928 r. z podziałem na drogi powiatowe, gminne i wojewódzkie,

c) Mosty i mostki na tych drogach (w metrach bieżących) w dn. 1.I.1919 r. (o ile niema danych z 1919 r. to podać obecny stan), 1928 r.; ile mostów (w metrach) drewnianych przerobiono w tym czasie na betonowe;

d) Zadrzewienie dróg (stan obecny): ile kilometrów dróg obsadzono drzewami i ilość drzew.

2. Zabrukowanie wsi: o ile w czasie 1919 — 1928 położono nowe bruki na ulicach i placach przestrzeni niezabrukowanych (w metrach kwadratowych powierzchni zabrukowanej).

3. Inwentarz drogowy: maszyny, remizy, domki dla służby drogowej.

4. Telefoniczna sieć, o ile urządzona została przez samorząd.

5. Ogólna suma wydatków działu drogowego, według zamknięć rachunkowych za poszczególne lata, nie przeliczając marek na złote w latach 1919 — 1924.

II. Zdrowie publiczne.

A. Higijena.

a) studnie: ogólna ilość studzien publicznych w powiecie i ilość studni z pompami; liczba miejscowości, posiadających kanalizację;

b) kąpieliska: ilość kąpielisk publicznych z łaźniami, natryskami i t. p.;

c) boiska, parki, skwery;

d) badanie środków żywności czy jest dokonywane i przez kogo, wydatki na ten cel w 1927/1928 roku;

e) rakarnie.

B. Walka z chorobami.

a) zakłady lecznicze: 1) szpitale: liczba szpitali z ilością łóżek w każdym i czy szpital przejęty przez samorząd od Państwa czy kosztem własnym wzniesiony; czy szpital ogólny czy specjalny, 2) Przychodnie, ambulatorja ogólne i specjalne (przeciwgruźlicze przeciwjaglicze) roczna frekwencja 3) Domy izolacyjne (Małopolska).

b) szczepienia: ile i jakich szczepień dokonano w 1927 roku.

c) Dezynfekcja: ile mieszkań zdezynfekowano w 1927 roku, ilość aparatów dezynfekcyjnych, liczba dezynfektorów.

C. Służba zdrowia.

a) lekarze okręgowi (rejonowi) samorządowi,

b) akuszerki: 1) subwencjonowane,

2) utrzymywane kosztem samorządu,

c) felcerzy,

d) dozór lekarski w szkołach.

III. Opieka społeczna.

A. Opieka nad matką i dzieckiem.

a) stacje opieki nad matką i dzieckiem, „krople mleka”, żłobki (liczba obecna); ilość obecna pensjonarzy,

b) zakłady otwartej opieki nad dziećmi (ochronki), ilość obecna wychowanków.

c) zakłady zamknięte („sierocińce”): liczba zakładów, ilość wychowanków.

d) dożywianie dzieci szkolnych, gdzie i jak się odbywa obecnie,

e) kolonje letnie,

f) subwencje dla towarzystw i kongregacyj.

B. Opieka nad dorosłymi.

a) przytulki dla starców (liczba zakł. i ilość pensjon.),

b) domy zarobkowe, noclegowe,

c) kuchnie ludowe,

d) koszty leczenia ubogich za 1927 rok,

e) pomoc doraźna.

Wszystko to osobno — utrzymywane przez powiat, a osobno przez gminy.

IV. Oświata.

A. Przedszkolna:

Liczba przedszkoli, utrzymywanych przez powiat i przez gminy.

B. Szkolna:

a) szkoły powszechne: liczba szkół, zbudowanych przez sam.

b) szkoły średnie ogólno-kształcące, utrzymywane przez samorząd,

c) seminarja nauczycielskie,

d) bursy,

e) ilość stypendystów w powiatowych i gminnych szkołach wszelkich za cały czas od 1919 do 1928 roku.

V. Działalność ogólnokulturalna.

a) Domy ludowe, powiatowe i gminne,

b) Biblioteki, stałe i ruchome, muzea, teatry,

c) Opieka nad zabytkami,

d) Kwota zasiłków dla Towarzystw kulturalno-oświatowych w r. 1927.

VI. Bezpieczeństwo publiczne.

A. Pożarnictwo:

1. Straże pożarne, czy są gminne? O ile samorząd gminny i powiatowy przyjmuje udział w tworzeniu straży ochotniczych. Kwota zasiłku w r. 1927 na kupno sikawek i narzędzi, na budowę remiz, strażnic, rezerwoarów wody, jak również subwencje na ogólne cele pożarnicze.

2. Instruktor powiatowy pożarnictwa, kursy powiatowe urządzane kosztem powiatu.

3. Powiatowy magazyn materiałów ogniotrwałych na krycie dachów.

4. Inne sposoby zapobiegania i walki z pożarami: warty nocne, pogotowia i t. p. — czy się odbywają?

B. Bezpieczeństwo ogólne.

1. Areszty gminne — czy są w gminach?

2. Policjanci komunalni: na targowiskach, policja polna itd.

3. Oświetlenie ulic i placów: nafta, gazolina, gaz, elektr.

VII. Popieranie rolnictwa.

A. Oświata rolnicza.

a) Szkoły rolnicze, sadownicze (liczba) męskie, żeńskie.

b) Kursy krótkoterminowe: liczba za czas od 1919 — 1928.

c) Instruktor rolny, sadowniczy i subwencja dla utrzymywania instruktorów dla związków rolniczych w r. 1927, sadownictwa.

B. Praktyka rolnicza:

1. a) ferma,

b) pola doświadczalne,

c) stacja czyszczenia nasion,

d) plantacje wikliny,

e) pokazy rolnicze za czas 1919 — 1928,

f) organizacja spółek rolniczych: maszynowych, mleczarskich

i t. d.

g) rozpowszechnianie nawozów sztucznych,

h) szkółki drzew owocowych i leśnych,

i) konkursy gospodarcze za czas cały, lub kwota na ten cel udzielona w 1927,

j) stacje kopolacyjne i ilość buhajów, zakupionych z funduszy powiatowych i utrzymywanych w r. 1927.

2. a) lekarz, lecznica weterynaryjna, okręgi weterynaryjne,

b) szczepienia ochronne: liczba zaszczepionych zwierząt w roku 1927.

C. Meljoracje:

a) udział Wydziału Powiatowego w organizowaniu spółek drenarskich,

b) regulacja rzek — jakich, kwota zasiłku z funduszu powiatowego,

c) zalesianie nieużytków: przestrzeń zalesiona.

VIII. Popieranie przemysłu, handlu i spółdzielczości. (poza rolniczą).

1. Szkoły zawodowe (poza rolniczymi).

2. Popieranie przemysłu: tkactwa, wikliniarstwa, zabawkarstwa: a) własne zakłady powiatowe lub gminne,

b) kwota zasiłku w r. 1927.

3. Popieranie spółdzielczości: w czym się wyraża?

IX. Przedsiębiorstwa.

1. Wodociąg, gazownia, elektrownia, rzeźnia, chłodnia (powiatowe i gminne).

2. Tramwaj, autobus, kolejka żelazna.

3. Cegielnia, kamieniołomy, betoniarnie, klinkiernia, torfiarnia, drukarnia i t. p.

4. Kino, jako dochodowe przedsiębiorstwo, lombard, składnica towarów („centrala handlowa”).

5. Szkółki drzew, gospodarstwa rybne — o ile są prowadzone nie tylko na własne potrzeby, lecz i jako zarobkowe przedsiębiorstwa.

6. Apteka.

7. Księgarnia.

X. Kredyt.

1. Kasa oszczędności powiatowa.

2. Kasy oszczędności gminne (liczba).

3. Kasy Stefczykowskie, o ile w ich zorganizowaniu przyjmował udział Wydział Powiatowy.

XI. Udział w związkach międzykomunalnych.

XII. Majątek (nie wyszczególniony w działach poprz.).

A. Nieruchomy:

1. Budynki np. na pomieszczenie biur, mieszkalne dla urzędników, czynszowe, gospodarcze — liczba i wartość obecna.

2. Place, niezabudowane i pod zabudowaniami obcymi, lecz stanowiące własność samorządu — wymiar i wartość obecna.

3. Ziemie orne, łąki, pastwiska, lasy, stawy, jeziora — wymiar i wartość obecna.

4. Inny.

B. Ruchomy:

1. Inwentarz biurowy (wartość obecna).

2. Środki lokomocji (auto, bryczka, konie — wartość obecna).

3. Kapitały hipoteczne (papiery wartościowe, udziały w przedsiębiorstwach obcych (suma ogólna).

W razie niemożności podanie szczegółowego — podać według inwentarza za 1927 rok — stan czynny, bierny i czysty majątek.

XIII. Inna wszelka, dająca się ująć konkretnie działalność samorządu.

Z życia samorządu

Z POWIATU STOLPECKIEGO.

Przedsiębiorstwa komunalne. W okresie budżetowym 1927/28 Sejmik prowadził we własnym zarządzie dwa przedsiębiorstwa t. j. cegielnię w Mikołajewszczyźnie i betoniarnię pod Stolpcami. Cegielnia, jak wykazała praktyka roku ubiegłego, nie mogła zaspokoić coraz to większej ilości zapotrzebowań i wskutek tego przystąpiono do całego szeregu inwestycji, mających na celu wzmoczenie produkcji. Po dokonaniu inwestycji z pożyczki długoterminowej, zaciągniętej w P. Z. U. W., produkcja w sezonie letnim roku bieżącego wyniosła 450.000 sztuk cegieł wobec 400.000 szt. roku ubiegłego.

Betoniarnia sejmikowa rozwija się bardzo pomyślnie, a popyt na wyroby cementowe wymaga się stale. Wskutek tego trzeba było wybudować drugą szopę i zwiększyć produkcję. W okresie budżetowym 1927/28 zużyto w betoniarni 21 wagonów cementu, z czego wyprodukowano:

40.600 pustaków,

41.320 sztuk dachówek.

100 sztuk kominów,

923 sztuk cembrowin,

523 przepustów,

6.000 płyt chodnikowych,

3.000 sztuk cegieł,

515 sztuk gąsiorów.

Dla wygody ludności zostały uruchomione dwie kolumny betoniarskie, które na żądanie kieruje się do poszczególnych miejscowości, ostatnio zaś uruchomiono filję betoniarni w gminie Zuchowickiej.

Oświata. Akcja Sejmiku w dziedzinie oświaty w okresie budżetowym 1927/28 polegała na budowie gmachów dla szkół powszechnych oraz na subwencjonowaniu oświaty pozaszkolnej. Z zapomogi, udzielonej ze Skarbu Państwa, z pożyczki oraz z wpływów podatku inwestycyjnego przystąpiono do budowy dwóch

gmachów dla szkół powszechnych, z których jeden jest prawie wykończony, drugi zaś będzie ukończony po otrzymaniu dalszej pożyczki lub subwencji. Poza tem przy szkole powszechnej w Jeremiczach wyremontowano specjalny budynek, w którym urządzono warsztaty rzemieślnicze dla chłopców. Nadto Sejmik udzielał stypendjów uczniom niezamożnym gimnazjum oraz seminarjum naucz. w łącznej kwocie 4.000 zł.

Akcję oświaty pozaszkolnej prowadzi z ramienia Sejmiku instruktorka, opłacana w połowie przez Skarb Państwa, w połowie zaś przez Sejmik. W roku 1927/28 zorganizowano 15 kursów dla dorosłych, trwających w ciągu jesieni i zimy. Na jeden kurs przypadało przeciętnie 24 słuchaczy. Program kursu starano się utrzymać na poziomie 3 i 4 oddziału szkoły powszechnej. Celem rozszerzenia akcji odczytowej, zorganizowano w pięciu punktach powiatu „Koło Odczytowe”, a jako prelegentów używano nauczycieli, którzy, objeżdżając z latarnią projekcyjną okoliczne wsie, wygłaszali na różne tematy odczyty. Ilość wygłoszonych odczytów dosięgła w roku 1927/28 liczby 280. Zainteresowanie odczytami wśród ludności było bardzo duże i w ciągu tego okresu wysłuchało odczytów 28.000 osób. Poza tem po gminach są rozmieszczone biblioteki wędrownie, stanowiące własność Sejmiku, z których ludność bezpłatnie korzysta. Na terenie powiatu zorganizowano 11 Kół Młodzieży Wiejskiej, które urządzają przedstawienia amatorskie w języku polskim i białoruskim. Przedstawień amatorskich odbyło się ogółem 78, przeważnie w lokalach szkół powszechnych.

Z funduszy Sejmiku zakupiono biblioteczkę teatralną, z której korzystają poszczególne koła. Na terenie powiatu istnieje 5 domów ludowych, w których życie ujawnia się szerzej w okresach, wolnych od robót w polu t. j. późną jesienią i zimą.

Rolnictwo. Na terenie powiatu pracuje 3 instruktorów rolnych i 1 podinstruktor, a mianowicie 1 instruktor i podinstruktor z ramienia C. T. R., 1 instruktor z O. Z. K. R. i agronom sejmikowy. C. T. R. posiada na terenie powiatu 10 Kółek Rolniczych i 10 w stadium organizacji, O. Z. K. R. 25. Mleczarskich spółdzielni jest 7, z których 6 zostało uruchomione w maju r. b. Projektuje się założenie dalszych 5 mleczarni. Na terenie powiatu istnieją 2 sejmikowe punkty kopulacyjne z knurami, 7 punktów sejmikowych z buhajami i 4 punkty kopulacyjne z buhajami, należąciami bądź do gminy, Państwa i 1 punkt kopulacyjny prywatny. Projektuje się założenie dalszych 2 punktów z buhajami oraz 2 punktów z knurami. Wszystkie buhaje są rasy czerwono-polskiej. O. T. R. jak i O. Z. K. R. organizują w r. b. pokazy bydła, które ze względu na panujący pomór świń ograniczą się tylko do pokazu bydła rogatego. Poza tem Sejmik utrzymuje 7 stacyj czyszczenia nasion, a Kółka Rolnicze 4. Obie organizacje rolnicze posiadają szereg pól doświadczalnych i pokazowych, obejmujących ziemniaki, owies i len. Obecnie jest opracowany plan doświadczalno - pokazowy na terenie wsi skomasowanych, jak również zaprojektowany jest zjazd przedstawicieli wsi skomasowanych, celem omówienia zagadnień rolniczo-hodowlanych i spółdzielczych.

K o m u n i k a t y

SPÓŁDZIELCZE KURSY KORESPONDENCYJNE.

Spółdzielcze Kursy Korespondencyjne, prowadzone przez Wydział Społeczno - Wychowawczy Związku Spółdzielni Spożywców Rzeczypospolitej Polskiej (Warszawa, ul. Grażyny 13), w dn. 1 października rozpoczynają 3-ci rok szkolny t. j. 1928 — 29.

Jak bardzo się upowszechniła nauka drogą korespondencyjną — dowodem jest stale zwiększająca się frekwencja: w roku I-ym 1926/27 zapisało się — 233 osób, w 2-im — 1927/28 — 400 osób.

Faktem znamiennym jest również i to, że z Kursów zaczynają korzystać nietylko osoby zatrudnione w ruchu spółdzielczym, lecz i osoby interesujące się ruchem (14 nauczycieli, 15 młodzieży szkolnej).

Program Kursów obejmował zarówno zagadnienia teoretyczne, jak i praktyczne ze spółdzielczości. Uczestnicy Kursów przeważnie zapisywali się na 1 — 2 przedmioty, gdyż przy pracy zarobkowej, większej ilości pracy nie sposób podołać. Redukcja przedmiotów do 2 albo 3 znakomicie wpłynęła na wyniki pracy uczestników w roku szkolnym 1927 — 28. Jeżeli chodzi o dobór przedmiotów, to przeważnie były brane przedmioty praktyczne: rachunkowość, towaroznawstwo, arytmetyka handlowa. Nie znaczy to bynajmniej, by uczestnicy niedoceniaли znaczenia przedmiotów teoretycznych dotyczących spółdzielczości, lecz biorąc się do pracy nad sobą, obierali przedmioty na razie bezpośrednio dotyczące ich pracy zarobkowej i zawodowej, teoretyczne przedmioty pozostawiając na następne lata nauki.

GMINA WIEJSKA I MIEJSKA

Wycieczka do Lipiec Reymonta

Coś blisko dwa lata temu zostałam zaproszona do komitetu organizacyjnego „Muzeum regionalnego”, które miało powstać w Lipcach w pow. skierniewickim, wstawionych na wieczne czasy przez chłopską epopeję Reymonta.

Ponieważ pracuję obecnie na Pomorzu, a b. skromnymi środkami rozporządzam, długo nie mogłam się wybrać do tej wsi, która b. moją wyobraźnię pociągała.

Aliści nadchodził czas „Dożynek w Spale”. Na te „Dożynki” postanowiłam jechać w tym roku koniecznie. To też prosto z odpoczynku w Jastarni przybyłam do

Warszawy, aby stamtąd wybrać się na tę uroczystość ludową. Przyszło mi na myśl po drodze wstąpić do Lipiec.

Był ładny dzień, gdy rano d. 24 sierpnia wysiadłam na stacji Płyčwia i pytam się o drogę do Lipiec jakiejś młodej gospośni ubranej w wełniak.

— Ja idę w tamtą stronę, to panią poprowadzę, ale dalek odemnie idzie ten kolejarz, to on panią prawie do samych Lipiec doprowadzi.

I tak też było.

Kolejarz, a jednocześnie gospodarz, postępowo

gospodarujący na 5 morgach ziemi, doprowadził mnie pod same Lipce i nagawędził się ze mną o sprawach ogólnych.

Pierwsze wrażenie gdy się wchodzi do Lipiec jest dodatnie. Szeroki trakt niezłe utrzymany pomiędzy Skierniewicami a Łowiczem przecina wieś. Gdy się wchodzi od plantu kolejowego tak, jak ja wchodziłam tam, mijają się dwa cmentarze, stary i nowy, na których roślinność buja sobie jak chce, tworząc b. malownicze choć wielce zaniedbane kępy zieleni.

Kościółek murowany w otoczeniu starych lip, a dalej ogród plebański. Mijamy parę zagród nieogrodzonych, i znowu inny widok, bo dość schludny budynek szkolny, a obok niego szereg instytucyj miejscowych na gruncie gromadzkim ma swoje siedziby. A więc spółdzielnia w własnym domu, oraz szopa straży ogniowej.

Na placu gromadzkim pomiędzy szkołą a spółdzielnią widzimy pomniczek z popiersiem Kościuszki, postawiony w r. 1917. W pobliżu krzyż z napisem: „Boże błogostaw tej wsi“ i z tą samą datą. — Okazuje się, że rok stuletnich urodzin Kościuszki wieś ta uczciła godnie. Postawiła ukochanemu Naczelnikowi pomnik z głazów polnych, krzyż i spółdzielnię, jako nowoczesny symbol zgody i pracy twórczej.

Któż Was do tego wszystkiego namówił i pokierował tą pracą? — pytam. Okazuje się, że inicjatorem w tej dziedzinie był legionista, nauczyciel szkoły miejscowej. Wkrótce potem powstała straż ogniowa i też pobudowała sobie siedzibę z salką mającą scenę. Potem zrzeszyli się młodzi w Koło Młodzieży, a za ich przykładem poszli starzy, organizując się w „Kółko Rolnicze“.

Ponieważ Lipce mają kilku rzemieślników i parę sklepików, zamarzyło im się przejść na prawo miejskie. Zdobyli sobie tymczasem prawo urządzania jarmarków i targów. W tym celu zasypali część stawu i powiększyli tym sposobem plac gromadzki, usypali dookoła stawu groble i wzniesli nowe barjery dla bydła.

Lipce skupione koło kościoła to część wsi tylko, reszta rozrzucona jest po polach, bo już szesnaście lat temu jak wieś ta rozeszła się na kolonje. Przedtem skupiona była tak gęsto koło stawu, „że kot mógł obejść całą wioskę łażąc po dachach“.

Przy końcu tej wsi, co jeszcze przy kościele i stawie pozostała, stoi ładny domek gremplarza p. Winkla, tonący w kwieciu, b. schludnie, ładnie i kulturalnie urządzony.

Tam mieszka prezeska Koła Młodzieży, wychowanka Uniwersytetu Ludowego z Szyc.

Tam podążam, tam korzystam z pierwszej gościny. Dowiaduję się, że młoda działaczka w towarzystwie p. Solarzowej, żony Dyr. „Uniwersytetu Ludowego“ z Szyc, pojechała w okolice Łowicza, aby ćwiczyć tam jakąś drużynę młodych księżaków obojga płci na „Dożynkową“ uroczystość, pytam się o wice-prezesa. Ten jest pszczeliniakiem, interesuje go praca rolnicza i właśnie pojechał po nawóz sztuczny dla „Kółka Rolniczego“, ale napewno wróci wieczorem.

— A wycieczkę do Spały na dożynki Wasze Koło Młodzieży urządza napewno — pytam matki prezeski tego Koła.

— A jakże, wycieczka będzie napewno i pani będzie mogła do niej się przyłączyć.

Tak też i było.

Przesiedziałam dwa dni w Lipcach, gdzie nader gościnnie podejmował mnie kierownik szkoły.

Obejrzałam dorobek kulturalny tej wsi, nagawędziłam się z ludźmi miejscowymi i przyszłam do przekonania, że Lipce zasługują na to, aby na ich terenie powstał ośrodek pracy regionalnej.

Miejscowi ludzie zrobili tam już sporo, ale trzeba by im pomóc z zewnątrz choćby dobrą radą, choćby dobrą ksiązką do zapoczątkowanej biblioteki, choćby przez ruch turystyczny do tego miejsca, gdzie zobaczyć można skromny domek, w którym wielki pisarz, jako pracownik kolejowy przebywał.

Dnia 25 sierpnia wieczorem w szopie strażackiej w Lipcach zebrała się młodzież na wycieczkę do Spały. Tam nas spisano, mówię nas, bo i ja miałam już w tym czasie legitymację członkowską i przy świetle błyskawic, bo groziło nam niebo burzą cały czas, piaszczystą drogą, wśród wesołego śpiewu przebyliśmy 5 klm. do stacji Płyćwi, a stamtąd po dość długim odpoczynku ruszyliśmy do Spały. Ale ten odpoczynek na stacji nie był nudny. Nasza młodzież rozśpiewana, rozruszała orkiestrę z sąsiedniej wsi Sadzianowa, podążającą też na Dożynki. Parę par puściło się w tany na placyku przed stacją, przy dźwiękach tej orkiestry. A i w czasie drogi śpiew i muzyka umiły i skracały nam czas i tak jechaliśmy gwarно i wesoło z Reymontowskich Lipiec do Spały na Dożynki.

Stefanja Bojarska,

Powiatowa Instruktorka Oświatowa z Pomorza.

Z GMIN

SPRAWOZDANIE Z DRUGIEGO KURSU DLA PRACOWNIKÓW SAMORZĄDU GMINNEGO WOJEWÓDZTWA WOŁYŃSKIEGO W ŁUCKU.

Pierwszy na Wołyniu kurs dla pracowników samorządu gminnego zorganizowany został staraniem Wydziału Samorządowego w Wołyńskim Urzędzie Wojewódzkim w r. 1927, przy poparciu finansowem Ministerstwa Spraw Wewnętrznych tudzież zainteresowanych związków komunalnych.

Kurs drugi finansowany wyłącznie przez związki komunalne trwał od 7 maja do 16 czerwca r. b.

Przybyło na kurs ogółem 40 słuchaczy, w tej liczbie pracowników urzędów gminnych 31, Magistratów 8, Wydziału Powiatowego 1. Ponadto dopuszczono do słuchania wykładów oraz egzaminu dwie osoby — radnego gminy wiejskiej i b. pracownika samorządowego.

Pod względem narodowościowym skład kursantów przedstawia się następująco: polaków 27, ukraińców 13, białorusin 1, żyd 1.

Pod względem wykształcenia: z wykształceniem

niższym 10, średniem nieukończonym 22, średniem ukończonym 10.

We wskazanym okresie czasu kursanci wysłuchali następujących wykładów:

	godzin
1) Zasady prawa państwowego	15
2) Prawo administracyjne	15
3) Elementarne pojęcie o prawie	14
4) Ustawodawstwo agrarne	6
5) Zasady skarbowości państwowej	4
6) Ustrój samorządu terytorjalnego w Polsce	11
7) Zasady skarbowości komunalnej	12
8) Zasady budżetowania i rachunkowości	20
9) Biurowość	7
10) O zadaniach gminy w zakresie zdrowotności	4
11) O zadaniach gminy w zakresie opieki społecznej	4
12) O zadaniach gminy w zakresie rolnictwa	2
13) O zadaniach gminy w zakresie weterynarii	3
14) O zadaniach gminy w zakresie komunikacji i budownictwa	5
15) O zadaniach gminy w zakresie szkolnictwa i oświaty pozaszkolnej	4
16) O zadaniach gminy w zakresie ubezpieczeń	2
17) O zadaniach gminy w zakresie pożarnictwa	5
18) O zadaniach gminy w zakresie szkolnictwa zawodowego	2
19) O zadaniach gminy w zakresie zalesienia nieużytków	4
20) Komunalne kasy pożyczkowo - oszczędnościowe	5
21) O spółdzielczości	2
22) Ustrój gospodarstwa włościańskiego	4
23) Nauka o Polsce Współczesnej	6
24) Nauka języka ukraińskiego	16
25) O przeszłości Wołynia	4

Oprócz wykładów teoretycznych zostali słuchacze obznajmieni praktycznie z biurowością i rachunkowością w urzędzie gminnym, prowadzeniem gminnej kasy pożyczkowo - oszczędnościowej tudzież odbyli kurs przysposobienia wojskowego.

Ponadto zwiedzili słuchacze rzeźnię miejską w Łucku, urząd gminy i niższą szkołę rolniczą w Trosteńcu, pow. Łuckiego, urząd gminy wiejskiej w Równem, tudzież elektrownię, przychodnię weterynaryjną i żłobek — instytucje miejskie w Równem, następnie szpital Rówieńskiego pow. związku komunalnego w Tiutkiewiczach i Tuczynie, urząd gminy w Tuczynie, niższą szkołę rolniczą w Szubkowie pow. Rówieńskiego, szereg gospodarstw czeskich, browar i odlewnię w Kwasiłowie, pow. Rówieńskiego, betoniarnię i inne urządzenia miejskie w Zdołbunowie.

Egzamin odbył się w dn. 23 — 28 czerwca r. b. Słuchacze odpowiadali ustnie z następujących przedmiotów: 1) zasady prawa państwowego, 2) elementarne pojęcie o prawie cywilnym i karnem, 3) prawo administracyjne, 4) ustrój samorządu terytorjalnego, 5) skarbowość państwowa i komunalna, 6) rachunkowość i biurowość, 7) przepisy o komunalnych kasach pow. - oszczędnościowych.

Egzaminowi poddało się 41 słuchaczy, przyczem z wynikiem bardzo dobrym złożyło egzamin 6, dobrym 14, dostatecznym 18, z wynikiem niedostatecznym 3.

Obowiązki kierownika kursu pełnił Naczelnik Wydziału Samorządowego w Wołyńskim Urzędzie Wojewódzkim — p. Śleszyński.

MIŃSK-MAZOWIECKI. Dnia 2 b. m. z inicjatywy Związku Okręgowego Straży Pożarnych Ochotniczo odbyły się zawody straży z całego powiatu.

Na ogólną liczbę 49 straży w powiecie stanęło do zawodów 27. Do tak zw. III-ej grupy stanęły 4 straże miejskie, do grupy IV — 23 wiejskich. Czołowe miejsce w grupie III-ej zajęła straż z Mińska - Mazowieckiego, w grupie IV-ej — straż z Mistowa gm. Jakubów.

Według opinii fachowców sprawność bojowa niemal wszystkich straży powiatu w ostatnim roku znacznie posunęła się naprzód, co świadczy o chlubnej pracy naczelników poszczególnych straży, którzy nie szczędzili pracy i wysiłków celem wyrobienia swych podkomendnych.

POŁĄCZENIE TELEFONICZNE. W urzędzie gminy Lubanie, pow. Nieszawskiego, uruchomiono telefon, który ma połączenie przez miejscową agencję pocztowo - telegraficzną.

POŻYCZKI DLA MIAST. W 1927 roku i w pierwszym półroczu 1928 r. Bank Gospodarstwa Krajowego udzielił 177 miastom długoterminowych pożyczek na ogólną sumę 80.168.000 złotych i 6.110.000 dolarów, czyli łącznie na 136.000.000 złotych.

Dzięki uzyskaniu tych pożyczek miasta wybudowały lub budują 49 elektrowni, 3 gazownie, 36 rzeźni, 10 chłodni, 11 hal targowych, 3 betoniarnie, 2 cegielnie, 2 piekarnie, 3 łaźnie, w 10 miastach sporządzono plany regulacyjne, w 8 — przeprowadzono wodociągi, w 10 — kanalizację, w 34 — wybudowano szkoły, w 7 — schroniska i domy dla bezdomnych, w 18 — dokonano naprawy i budowy ulic i jezdni, w 4 — wzniesiono ratusze, w 7 — urządzono targowiska i t. d.

Dowodzi to wielkiego impulsu miast do przeprowadzania niezbędnych inwestycji i stanowi 25 proc. zgłoszonego zapotrzebowania na kredyty, gdyż według danych Związku miast polskich, 533 miasta zgłosiły w omawianym czasie zapotrzebowanie na 643.474.000 złotych.

SPRAWOZDANIE Z DZIAŁALNOŚCI MAGISTRATU M. ŁOWICZA ZA M-C LIPIEC 1928 rok.

Stan kasy:	
Saldo na 1 lipca 1928 r.	9.447.90
Przychód w m-cu lipcu	59.368.43
	<hr/>
Razem	68.816.33
Rozchód w m-cu lipcu 1928 r.	62.130.96
	<hr/>
Saldo na 1 sierpnia 1928 r.	6.685.37

Rada Miejska w okresie sprawozdawczym odbyła 1 posiedzenie, na którym powzięto w drugim czytaniu uchwałę o zaciągnięciu w Polskim Banku Komunalnym pożyczki w sumie 60.000 zł. na zasilenie funduszy kasowych.

Zarząd miasta odbył 3 posiedzenia, na których zatwierdzono 50 spraw ogólnie - administracyjnych, gospodarczych i personalnych, a między innymi zatwierdzono 2 plany budowlane, udzielono gwarancję wekslową dla Banku Ziemi Łowickiej za dzierżawców miejskich parceli budowlanych, którzy budują domy mieszkalne, w sumie ogólnej zł. 2050, wydzierżawiono 5 parcel budowlanych pod budowę domów, postanowiono wydać gwarancję wekslową dla Banku Ziemi Łowickiej za właścicieli domów, którzy chcą przystąpić do remontu tych domów, w sumie ogólnej zł. 3.300.

W m-cu lipcu Magistrat prowadził następujące roboty: założono 472 mtr.² chodnika na ul. Zduńskiej i przebrukowano 472 mtr.² jezdni na ul. Zduńskiej, założono rury kanalizacyjne na ul. Tkaczew na przestrzeni 104 mtr. b. i na takiejże przestrzeni przygotowano podkład pod chodniki, przystąpiono do robót osuszająco - odwadniających na Kostce i wykopano kanał na przestrzeni 200 mtr. b. od rz. Bzury w stronę toru kolejowego Łowicz — Skierniewice. W r. b. Magistrat zamierza przeprowadzić kanał na przestrzeni 2000 mtr. b. Wykonano w betoniarni miejskiej 3600 płyt chodnikowych, 160 mtr. b. bortnicy, 120 mtr. b. dren kanalizacyjnych, 68 mtr. b. bortnicy granitowej i 100 mtr.² kostki granitowej do zabrukowania wjazdów, wypalono 90.000 szt. cegły w cegielni miejskiej i przystąpiono do ustawienia pieca stałego oraz do remontu lokali szkolnych.

W m-cu lipcu odbyła się konferencja przedstawicieli D. O. K. IV i Magistratu w sprawie budowy koszar dla 10 p. p. Komisja budowlana - techniczna odbyła 2 rewizje lokalne zniszczonych nieruchomości.

W sprawie osuszenia miasta odbyło się 3 konferencje z przedstawicielami Krajowego T-wa Meljoracyjnego i władz kolejowych.

W sprawie budowy elektrowni odbyło się 2 konferencje z przedstawicielami Okręgowej Dyrekcji Robót Publicznych, Stowarz. Dozoru Kotłów, przedsiębiorcami i dostawcami.

Komisja podatkowa od lokali w m-cu lipcu miała 2 posiedzenia, na których rozpatrzono 60 rekursów podatkowych.

Komisja badania i ustalania cen w lipcu odbyła 1 posiedzenie, poświęcone ustaleniu cen na artykuły pierwszej potrzeby.

Stacja Opieki nad matką i dzieckiem w okresie sprawozdawczym wydała 3360 porcji czystego mleka i 1280 porcji mieszanek, dokonała wizyt domowych 50 i udzieliła porad pielęgniarskich 50; ogółem korzystało z opieki stacji 65 matek.

Kąpielisko miejskie wydało kąpeli w wannach 111 i 37 w łaźni (w ciągu tylko 2-ech pierwszych tygodni).

Czytelnia i biblioteka miejska w m-cu lipcu liczyła 192 abonamentów.

Muzeum miejskie w m-cu lipcu zwiedziło 254 osoby, w tem siedem wycieczek.

Urząd Rozjemczy odbył 4 sesje, na których rozpatrzono 12 spraw.

Z RADY MIEJSKIEJ M. PRASZKI. Rada miejska m. Praszki na posiedzeniu, odbytem dnia 31 lipca 1928 r., postanowiła zwrócić się do Ministerstwa Skarbu o przywrócenie Urzędowi Celnemu w Praszce

uprawnień celnych, przysługujących Urzędowi I klasy i w tym celu wystosować memorjał, uzasadniający potrzebę przywrócenia wyżej wspomnianych uprawnień. Celem poparcia prośby Rady Miejskiej postanowiono delegować do Warszawy burmistrza miasta, p. St. Krzemińskiego.

Z RADY MIEJSKIEJ M. GARWOLINA. Na posiedzeniu swem, odbytem dnia 7 sierpnia r. b., Rada Miejska m. Garwolina m. in. postanowiła, co następuje: wyasygnować 50 złotych na pomoc dla pogorzalców osady Bobrowniki i wydać tę kwotę osobie, upoważnionej do zajęcia się pomocą pogorzalcem; upoważnić Magistrat do urządzenia na terytorjum miasta 4 studzienek dla zaopatrzenia ludności w lepszą od rzecznej wodę oczyszczaną za pomocą filtru przez piasek. Urządzeniem tych studzienek prowizorycznie zaspokoi się sprawę zaopatrzenia miasta w dobrą wodę.

ZASIŁKI NA CELE KULTURALNO - OŚWIATOWE. Zgodnie z budżetem oświaty i kultury, Magistrat m. Warszawy przyznał zasiłki następującym instytucjom kulturalno - oświatowym i sportowym: Polskiemu Towarzystwu Krajoznawczemu zł. 2.500, Stow. Młodzieży Akademickiej „Odrodzenie” na działalność oświatową i sportową zł. 2.000, Legji Inwalidów Wojsk Polskich na częściowe pokrycie kosztów wmurowania tablicy gen. Sowińskiego na froncie kościołka na Woił zł. 3.623, oraz na zakup widowisk dla dziatwy szkół powszechnych zł. 3.000, wreszcie T-wu Przyjaciół Grochowa na conto otwarcia boiska sportowego w Grochowie zł. 1.500.

BUDOWA WIELKIEGO SZPITALA EPIDEMICZNEGO. W Magistracie sosnowieckim odbyła się konferencja prezydenta miasta Dąbrowy, Cieplaka, z wice - prezydentem Sosnowca, Jerzą, przy udziale zainteresowanych urzędników w sprawie budowy wspólnego wielkiego szpitala epidemicznego dla Zagłębia. Koszty budowy mają ponieść oba miasta w stosunku do liczby mieszkańców.

POWIĘKSZENIE KREDYTÓW NA WYSTAWĘ W POZNANIU. Magistrat m. Warszawy uchwalił powiększyć kredyt na wydatki związane w tym roku z udziałem Warszawy w Powszechnej Wystawie Krajowej w Poznaniu ze 100.000 zł. do 200.000 zł. z prawem natychmiastowego użytkowania, aby nie zahamować prac przygotowawczych, związanych między in. z budową pawilonu Warszawy. Jak wiadomo, pawilon ten będzie zawierał pokaz wszystkiego, co działo się w stolicy w ciągu pierwszego 10-lecia wskrzeszenia Polski.

POŻYCZKA NA INWESTYCJE MIEJSKIE. Starania Magistratu m. Wilna w kierunku zaciągnięcia w Banku Gospodarstwa Krajowego pożyczki na dalsze kontynuowanie robót inwestycyjnych zostały uwiecznione powodzeniem. Bank Gosp. Kr. zgodził się udzielić gminie m. Wilna pożyczkę w kwocie 700.000 zł. W związku z pożyczką zakreślony plan robót inwestycyjnych w roku bieżącym zostanie całkowicie zrealizowany.

Wiadomości gospodarcze

KURSY WALUT.

(notowane na giełdzie warszawskiej w dn. 11. IX. 1928).
 1 dol. St. Zjedn. — 8,88 — 8,92 zł.
 100 frank. szwajc. = 172,11 — 171,25 zł.
 1 funt szterl. = 43,36 — 43,13 zł.
 100 frank. franc. = 34,91 — 34,74 zł.

CENY ZBOŻA.

(Ceny za 100 kg. franco stacja załadowania).
 W dn. 10. IX. 1928 r.: Warszawa:
 Zyto 37 — 37,75 zł.
 Pszenica 49 — 48 zł.

Jęczmień 36 — 34 zł.
 Owies nowy 37 — 37,50 zł.

NABIAŁ.

W dn. 21. VIII. 1928 r.: Warszawa:
 Mleko niezbierane: Cena za 1 litr mleka w hurcie 0,39 zł.
 Masło: za 1 kg. w detalu: wyborowe luksusowe 6,6 zł. mleczarskie deserowe II gat. 6,2 zł.; mleczarskie solone 5,8 zł. osetkowe 5,8 zł.
 Ceny masła w hurcie rozumieją się o 10% mniej cen detalicznych.
 Jaja świeże za skrzynię (24 kopy) 200—220 zł.
 Jaja świeże za sztukę 0,19 zł.

Poradnik samorządowy

1. *Pytanie:* Jeden z Wydziałów powiatowych w Małopolsce uzyskał prawo zastawu na nieruchomości z tytułu prawomocnego wymiaru podatku drogowego, którego nie można ściągnąć na innej drodze.

Obecnie Urząd skarbowy, powołując się na ustawę

o opłatach stemplowych, żąda uiszczenia opłaty od powyższego prawa zastawu.

Wydział powiatowy prosi o wyjaśnienie, czy żądanie Urzędu skarbowego jest uzasadnione, a to ze względu iż uzyskane prawo zastawu jest wynikiem egzekucji podatku samorządowego.

Odpowiedź: w myśl art. 81 ustawy z dnia 1 lipca 1926 r. o opłatach stemplowych (Dz. U. R. P. Nr. 98, p. 570) tego rodzaju pisma podlegają opłacie stemplowej w wysokości 1% od wartości prawa na rzeczy cudzej i ustawa nie przewiduje w tym wypadku zwolnień dla związków komunalnych, jak to czyni na podstawie art. 86 ust. 2. dla opłat pobieranych na mocy art. art. 82 — 84 powyższej ustawy.

H. i P.

Makładem Komunalnego Banku Kredytowego w Poznaniu

wyszła książka

Dr. Kaz. Windakiewicza

p. t.

„Komunalne Kasy Oszczędności w Rzeczypospolitej“

Zamówienia należy kierować do administracji dwutygodnika „Oszczędność“, Warszawa, Plac Napoleona 7.

PIECE i KUCHNIE fabryki PIOTR ŁAWACZ I S-owie
 w KOŃSKICH

Filje: WARSZAWA, Daniłowiczowska 2, tel. 202-54. ŁÓDŹ, Sienkiewicza 30

Wydawca: „Samorząd“, Spółka Wydawnicza.

Redaktor odp. Roman Grochowaki.

KRAJOWE TOWARZYSTWO MELJORACYJNE Sp. Akc. ZARZĄD i CENTRALNE BIURO TECHNICZNE:

Warszawa, ul. Kopernika 30. Tel. centr. 58-04, 158-39, 158-01; dyr. 58-07, 506-36.

Skrót teleg. Warszawa — Meljoracje.

O d d z i a ł y: Toruń, Kalisz, Włocławek, Łęczycza, Radom, Częstochowa, Wilno, Piotrków, Płock, Brześć n/B, Kraków.

Instytucja o charakterze społecznym, powstała w 1905 r., współpracująca nad szerzeniem meljoracji z instytucjami państwowymi, samorządowymi i organizacjami rolniczymi — ukwalifikowana przez Ministerstwo Rolnictwa.

Ekspertyzy, projekty generalne dla wydziałów powiatowych i spółek wodnych, projekty szczegółowe oraz nadzór techniczny i kontrola nad wykonaniem wszelkich przedsięwzięć meljoracyjnych.

Meljoracje rolne (osuszanie, nawadnianie, zraszanie), meljoracje podstawowe (regulacja rzek, kanały), budowa stawów, zakłady wodne, technika sanitarna, budowa dróg, budowle wiejskie oraz pomiary dla celów parcelacji, scalania i t. p.

Kredyty długoterminowe i krótkoterminowe na sporządzanie projektów i wykonanie robót — w szerokich rozmiarach.

Wydział Rady Powiatowej w Kałuszu

ogłasza następujący

STATUT

o samoistnym podatku komunalnym od psów.

Podaje się do publicznej wiadomości P. P. interesowanych, że Województwo w Stanisławowie reskryptem z dnia 20.VII.1928 r. L. S.A. 8512/28 zatwierdziło Statut o samoistnym podatku komunalnym od psów na rzecz powiatowego Związku komunalnego w Kałuszu, uchwalony przez tymczasowy Zarząd powiatu na posiedzeniu dnia 11 czerwca 1928 r. zgodnie z art. 20 ust. 1 i art. 21 ust. 3, ustawy z dnia 11 sierpnia 1923 r. o tymczasowym uregulowaniu finansów komunalnych (Dz. U. R. P. Nr. 94, poz. 747).

Statut ten brzmi:

Na podstawie art. 20 ust. 1 i art. 21 ust. 3 ustawy z dnia 11 sierpnia 1923 r. o tymczasowym uregulowaniu finansów komunalnych (Dz. U. R. P. Nr. 94, poz. 747) wprowadza się na rzecz powiatowego Związku komunalnego w Kałuszu podatek od psów.

§ 1.

Przedmiotem opodatkowania są psy, należące do mieszkańców powiatu kałuskiego.

§ 2.

Do uiszczenia podatku obowiązani są posiadacze psów.

§ 3.

Od podatku wolne są:

- a) szczenięta, liczące mniej niż 8 tygodni,
- b) jeden pies łańcuchowy do pilnowania gospodarstwa,
- c) psy, będące w posiadaniu władz państwowych i samorządowych,
- d) psy, będące w posiadaniu osób, czasowo przebywających w obrębie powiatu kałuskiego nie dłużej niż 4 tygodnie, lub też przebywających czasowo w powiecie dłużej niż 4 tygodnie, ale zamieszkałych stale w obrębie innego związku komunalnego, w którym podatek od psów jest wprowadzony,
- e) psy, stanowiące przedmiot handlu w przedsiębiorstwie, zajmującym się sprzedażą psów,
- f) psy, należące do przedstawicieli państw obcych.

§ 4.

Podatek wynosi rocznie:
za każdego psa, podlegającego opodatkowaniu, 5 zł.

§ 5.

Podatek płatny jest jednorazowo za cały rok.

§ 6.

Wymiar podatku skutecznie Wydział powiatowy na podstawie danych o liczbie psów, podlegających opodatkowaniu, które posiadacze tych zwierząt obowiązani są zakomunikować Wydziałowi powiatowemu w sposób wskazany w przepisach wykonawczych do niniejszego statutu.

§ 7.

Celem kontroli podatku może Wydział powiatowy żądać od Zw. gm. przedłożenia wykazu osób, posiadających psy, podlegające opodatkowaniu.

§ 8.

Wydziałowi powiatowemu przysługuje prawo w wyjątkowych wypadkach czynienia ulg względnie zupełnego zwolnienia od opodatkowania.

§ 9.

Zawiadomienie o wymiarze podatku następuje przez wyłożenie w lokalu Wydziału powiatowego listy płatników ze wskazaniem liczby przedmiotów opodatkowania i przypadających kwot podatkowych oraz przez publiczne obwieszczenie o wyłożeniu z oznaczeniem w niem terminu płatności podatku i środków prawnych.

§ 10.

Odwołania podlegają przepisom art. 48 ustawy z dnia 11 sierpnia 1923 r. o tymczasowym uregulowaniu finansów komunalnych. (D. U. R. P. Nr. 94, poz. 747).

§ 11.

Nieuiszczony w terminie podatek ściągnięty będzie w drodze przymusowej z doliczeniem kosztów egzekucyjnych, odsetek i kar za zwłokę.

§ 12.

Wykroczenia przeciwko przepisom o wymiarze i poborze podatku podlegają karze do wysokości 200 zł. o ile nie będą mieć zastosowania art. 62-66 ust. z dnia 11 sierpnia 1923 r. o tymcz. uregulowaniu finansów komunalnych (D. U. R. P. Nr. 94, poz. 747).

§ 13.

Przepisy wykonawcze do niniejszego statutu wyda Wydział powiatowy.

§ 14.

Statut niniejszy nabywa mocy obowiązującej od dnia następnego po zatwierdzeniu go przez Władzę nadzorczą i ogłoszeniu w czasopiśmie „Samorząd”, w dzienniku urzędowym Wojew. Stanisławowskiego przez afigowanie w Wydziale powiat. i w Urzędach gminnych, tudzież przez ogłoszenie w gminach powiatu kałuskiego w sposób w gminach tych praktykowany.

Komisarz urzędowy:

Starosta powiatowy

Łukaszewski m. p.

Wydział Rady Powiatowej w Kałuszu
ogłasza następujący

S T A T U T

o samoistnym podatku komunalnym od posiadania przedmiotów zbytku.

Podaje się do publicznej wiadomości P. P. interesowanych, że Województwo w Stanisławowie reskryptem z dnia 20.VII.1928 r. L. S.A. 8512/28 zatwierdziło Statut o samoistnym podatku komunalnym od posiadania przedmiotów zbytku na rzecz pow. Związ. kom. w Kałuszu, uchwalony przez tymczasowy Zarząd powiatu na posiedzeniu dnia 11 czerwca 1928 r. zgodnie z art. 20 ust. 1 i art. 21 ust. 3, ustawy z dnia 11 sierpnia 1923 r. o tymczasowym uregulowaniu finansów komunalnych (Dz. U. R. P. Nr. 94, poz. 747).

Statut ten brzmi:

Na podstawie art. 20 ust. 1 i art. 21 ust. 3, ustawy z dnia 11 sierpnia 1923 r. o tymczasowym uregulowaniu finansów komunalnych (Dz. U. R. P. Nr. 94, poz. 747) wprowadza się na rzecz powiatowego Związku komunalnego w Kałuszu podatek od posiadania przedmiotów zbytku.

§ 1.

Opodatkowaniu podlegają następujące przedmioty, należące do mieszkańców powiatu kałuskiego: samochody osobowe, motocykle, rowery i karety, powozy, wolanty i t. p. ekwipaże resorowe i broń myśliwska, służące do osobistego użytku i wygody osobistej.

§ 2.

Do uiszczenia podatku obowiązani są posiadacze przedmiotów wymienionych w § 1.

§ 3.

Od podatku wolne są przedmioty zbytku, wymienione w § 1, które znajdują się w posiadaniu władz państwowych, samorządowych, przedstawicieli państw obcych, oraz osób, czasowo przebywających w obrębie powiatu kałuskiego, nie dłużej niż 4 tygodnie, lub też przebywających czasowo w powiecie dłużej niż 4 tygodnie, ale zamieszkałych stale w obrębie innego związku komunalnego, w którym podatek od przedmiotów zbytku jest wprowadzony.

§ 4.

Podatek wynosi rocznie:

a) od samochodu osobowego	
o sile nośnej do 20 HP	50 zł.
b) .. samochodu osobowego	
o sile nośnej od 21 HP	60 ..
c) .. motocyklu	25 ..
d) .. roweru	6 ..
e) .. karety	20 ..
f) .. powozu parokonnego	15 ..
g) .. powozu jednokonnego o dwóch dyszlach	12 ..
h) .. wolantu parokonnego	12 ..
i) .. wolantu jednokonnego o 2 dyszlach	10 ..
j) .. innych ekwipaży resorowych dwukon.	10 ..
k) .. innych ekwipaży resorowych jednokon-	
nych o dwóch dyszlach	8 ..
l) .. dubeltówki i sztucera	15 ..
- z tem, że połowę daje się gminom.

§ 5.

Podatek płatny jest jednorazowo za cały rok.

§ 6.

Wymiar podatku uskutecznia Wydział powiatowy na podstawie danych o liczbie przedmiotów zbytku, podlegających opodatkowaniu, które posiadacze tych przedmiotów obowiązani są zakomunikować Wydziałowi powiatowemu w sposób wskazany w przepisach wykonawczych do niniejszego statutu.

§ 7.

Celem kontroli podatku może Wydział powiatowy żądać od Zw. gm. przedłożenia wykazu osób, posiadających przedmioty zbytku, podlegające opodatkowaniu.

§ 8.

Wydziałowi powiatowemu przysługuje prawo w wyjątkowych wypadkach czynienia ulg względnie zupełnego zwolnienia przedmiotów od opodatkowania.

§ 9.

Zawiadomienie o wymiarze podatku następuje przez wyłożenie w lokalu Wydziału powiatowego listy płatników ze wskazaniem liczby przedmiotów opodatkowania i przypadających kwot podatkowych oraz przez publiczne obwieszczenie o wyłożeniu z oznaczeniem w niem terminu płatności podatku i środków prawnych.

§ 10.

Odwolania podlegają przepisom art. 48 ustawy z dnia 11 sierpnia 1923 r. o tymczasowym uregulowaniu finansów komunalnych. (Dz. U. R. P. Nr. 94, poz. 747).

§ 11.

Nieuiszczony w terminie podatek ściągnięty będzie w drodze przymusowej z doliczeniem kosztów egzekucyjnych, odsetek i kar za zwłokę.

§ 12.

Wykroczenia przeciwko przepisom o wymiarze i poborze podatku podlegają karze do wysokości 200 zł. o ile nie będą mieć zastosowania art. 62-66 ust. z dnia 11 sierpnia 1923 r. o tymcz. uregulowaniu finansów komunalnych (D. U. R. P. Nr. 94, poz. 747).

§ 13.

Przepisy wykonawcze do niniejszego statutu wyda Wydział powiatowy.

§ 14.

Statut niniejszy nabywa mocy obowiązującej od dnia następnego po zatwierdzeniu go przez Władzę nadzorczą i ogłoszeniu w czasopiśmie „Samorząd”, w dzienniku urzędowym Wojew. Stanisławowskiego przez afigowanie w Wydziale powiat. i w Urzędach gminnych, tudzież przez ogłoszenie w gminach powiatu kałuskiego w sposób w gminach tych praktykowany.

Komisarz urzędowy:
Starosta powiatowy
Łukaszewski m. p.

WYDZIAŁ POWIATOWY W OPATOWIE
ogłasza

KONKURS

na obsadzenie stanowiska *instruktora rolniczego*.

Uposażenie VII gr., diety za wyjazdy i 1200 zł. rocznie na koszty podróży.

Warunki wymagane:

- 1) Nieprzekroczony 40 rok życia.
- 2) Wyższe wykształcenie rolnicze.
- 3) Znajomość pracy w kółkach rolniczych, oraz ustawodawstwa rolniczego.
- 4) Dobry stan zdrowia.

Podania z dołączeniem życiorysu i odpisu dokumentów należy składać w terminie *do 25 września r. b.*

Posada do objęcia od zaraz.

Podania nieuwzględnione pozostaną bez odpowiedzi.

Przewodniczący Wydziału Powiatowego
Starosta:
(—) w z. *Goroń*.

Wydział Powiatowy Sejmiku Grójeckiego
ogłasza

KONKURS

na stanowisko sejmikowego lekarza weterynarii.

Warunki przyjęcia:

- 1) nieprzekroczony 45 rok życia,
- 2) obywatelstwo polskie,
- 3) ukończone studia zawodowe,
- 4) conajmniej 3-letnia praktyka zawodowa.

Uposażenie w/g VII grupy urzędników państwowych i 15% dodatku komunalnego.

Posada zaraz do objęcia.

Należy udokumentowane podania wraz z życiorysem i podaniem referencji osób, należy wnieść do Wydziału Powiatowego w Grójcu do dnia 30 września 1928 r.

Przewodniczący Wydziału Powiatowego
Starosta: *Wyszkowski*

SKŁADNICA SANITARNA ZRZESZENIA SAMORZĄDÓW POWIATOWYCH

W WARSZAWIE, UL. DOBRA Nr. 28 (dom własny)

**KOMPLETNE URZĄDZENIA SZPITALI POWIATOWYCH,
PRZYCHODNI LEKARSKICH I WETERYNARYJNYCH.**

LEKI I ŚRODKI DEZYNFEKCYJNE

SZCZEPIONKI I SUROWICE LUDZKIE I WETERYNARYJNE

NARZĘDZIA CHIRURGICZNE I WETERYNARYJNE

ŚRODKI OPATRUNKOWE

APARATY DEZYNFEKCYJNE I STERYLIZACYJNE

URZĄDZENIA RENTGENOWSKIE I ELEKTROMEDYCZNE

MIKROSKOPY I TRYCHINOSKOPY

FILMY PROPAGANDOWE Z DZIEDZINY ZDROWOTNOŚCI

SAMORZĄDOM DOGODNE WARUNKI KREDYTOWE.

OFERTY I KOSZTORYSY NA KAŻDE ŻĄDANIE.

czas. 13458/10/38

INZ. JAN HOLNICKI SZULC MELJORACJE, WODOCIĄGI, KANALIZACJA.

WARSZAWA, WILCZA 12, TEL. 168-65.

— BIURO —
TECHNICZNE **DMOWSKI i JAWORSKI**
Warszawa, Płocka 20 (dom własny), tel. 282-48.

Dział instalacyjny: Kanalizacja, wodociągi, ogrzewania centralne, pralnie mechaniczne, kuchnie parowe i gazowe, suszarnie, urządzenia oczyszczania ścieków, drenaż.

Dział fabrykacyjny: Kotły parowe, konstrukcje żelazne, zbiorniki, Bojlery i t. p.

KONSERWACJE.

Projekty i kosztorysy na żądanie.

Wydział Powiatowy Sejmiku w Łucku
ogłasza **KONKURS**

na stanowisko kierownika Oddziału Drogowo-Technicznego.

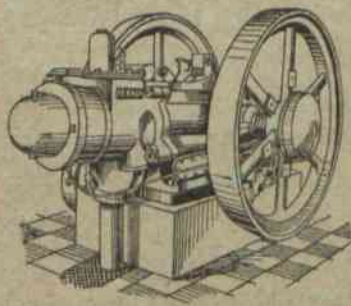
Do stanowiska powyższego przywładane są pobory według VII katal. plac urzęd. państw. z 25 proc. dod. komunalnym. Wymagane są kwalifikacje: 1) dyplom inżyniera komunikacji, 2) kilkuletnia praktyka fachowo-organizacyjna, 3) nieprzekraczalny wiek 40 lat. Oferty z curriculum vitae i wymiennem posładanych dowodów należy składać do Wydziału Powiatowego Sejmiku w Łucku do dnia 30.IX r. b.

Sekretarz

(—) A. Waliński

Przewodniczący Wydziału Powiatowego

Starosta Powiatowy
(—) J. Bonkiewicz-Sittauer

TOWARZYSTWO FABRYKI MOTORÓW

PERKUN

SPÓŁKA AKCYJNA

WARSZAWA (Praga), UL. GROCHOWSKA 46, TEL. 84-46.

Motory spalinowe

typu Semi-Diesel, dwutaktowe, na olej gazowy, ropę lub naftę

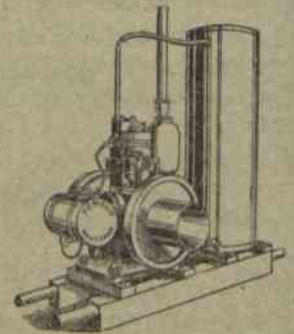
MOTORY POZIOME 10 KM. — 60 KM.

NOWE TYPY MOTORÓW PIONOWYCH 3 1/2, 6 i 10 KM.

PROSTA I TRWAŁA KONSTRUKCJA.

ŁATWA OBSŁUGA.

EKONOMICZNE I PEWNE W DZIAŁANIU.

Szczegółowe oferty na żądanie.

Dogodne warunki płatności.

KASY PANCERNE STALOWO-BETONOWE

Fabryka egzystuje od 1892 roku

FIRMA NAGRODZONA
15 ZŁOTEMI MEDALAMI

O POTRÓJNYM PANCERZU OD 100 DO 150 mm. GRUBOSCI

Niepoddające się pruciu, włamaniu
i przepalaniu

Drzwi, skarbce

Szafy żelazne i ogniotrwałe

Kasety do wmurowania

Kasetki podręczne

Skarbonki oszczędnościowe

POLECA

S. ZWIERZCHOWSKI i S-ka

MAGAZYN FABRYCZNY: Warszawa, Warecka 9, tel. 122-97 i 121-57.

Fabryka: Strzelecka 30/32.

Ceny, kosztorysy na żądanie.

Najdogodniejsze warunki kredytowe.

